

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
VASA YRKESHÖGSKOLA
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Suvi-Maria Kasi

Opas kuolinpesän osakkaalle

Liiketalous ja matkailu

2014

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalous, oikeushallinto

TIIVISTELMÄ

Tekijä	Suvi-Maria Kasi
Opinnäytetyön nimi	Opas kuolinpesän osakkaalle
Vuosi	2013
Kieli	suomi
Sivumäärä	59+5
Ohjaaja	Tuula Hartman

Läheisen ihmisen kuolema on aina surullista. Siitä huolimatta odotetaan, että omaiset ryhtyvät hoitamaan ja selvittämään vainajan asioita melko pian kuoleman jälkeen. Kuolinpesän asioiden hoitamiseen kannattaa perehtyä kunnolla, sillä pienetkin asiat voivat muuttua monimutkaisiksi, mikäli ne on hoidettu väärin. On siis tärkeää, että kuolinpesän osakkaat tietävät ja tuntevat oikeutensa ja velvollisuutensa.

Kun henkilö kuolee, tämän jälkeen jää kuolinpesä. Kuolinpesän asioiden hoitaminen kuuluu pesän osakkaille. Tämän opinnäytetyön tarkoituksena onkin toimia helposti ymmärrettävänä oppaana, joka auttaa selvittämään lukijalle kaikki ne seikat, jotka tulisi ottaa huomioon kuolinpesän syntymisen jälkeen aina perinnönjakoon ja perintöverotukseen saakka. Asiaa on tarkasteltu yksittäisen kuolinpesän osakkaan näkökulmasta. Työssä ei pureuduta yksittäisiin asioihin syvällisemmin, vaan ne kaikki käydään läpi päällisin puolin.

Opinnäytetyö perustuu perhe- ja perintöoikeuteen liittyvään kirjallisuuteen sekä lainsäädäntöön. Yleisin opinnäytetyön pohjana käytetty laki on perintökaari, mutta myös perintö- ja lahjaverolaki, avioliittolaki sekä konkurssilaki esiintyvät työssäni enemmän tai vähemmän laista riippuen. Lisäksi on tarkasteltu aiheeseen liittyviä elektronisia julkaisuja sekä korkeimman oikeuden tapauksia.

Avainsanat	Kuolinpesä, pesänselvitys, perunkirjoitus, testamentti, perintöverotus
------------	--

VAASAN AMMATTIKORKEAKOULU

UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Liiketalous, oikeushallinto

ABSTRACT

Author	Suvi-Maria Kasi
Title	A Guide on the distribution of an Estate
Year	2014
Language	Finnish
Pages	59+5
Name of Supervisor	Tuula Hartman

It is always a mental burden when a close person dies. Still, it is expected that the closest relatives start to take care of the estate of the deceased very soon after the death. This can be challenging, because there are lots of things that have to be taken into consideration. It is important that the close relatives know their rights and duties concerning the estate because if something is handled wrong this may cause problems and additional work later on.

An estate comes into being when a person dies. The affairs of the estate belong to the parties of the estate called benefactors. The aim of this thesis was to give information and list all the things that belong to the estate from inventory to the distribution of the estate and estate taxes. The work also aimed to be easily understandable as a guide that helps the reader to understand the general scope of an estate. The thesis examined this subject from the perspective of the heirs to an estate.

The thesis is based on literature on family and inheritance law legislation. The most common law that was used in this thesis is The Code of Inheritance. Also many other laws were examined in the thesis, for example, Inheritance and Gift Tax Law, Marriage Act and Bankruptcy Act. In addition electronic publications and Supreme Court cases were used as sources in this thesis.

Keywords	Estate, administration, estate inventory, last will, inheritance taxation
----------	---

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ

ABSTRACT

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO	6
LIITELUETTELO	7
1 JOHDANTO	8
2 KUOLINPESÄN OSAKKAAT.....	10
2.1 Perimisjärjestys parenteelien mukaan	10
2.2 Aviopuoliso eli leski	13
2.3 Avopuoliso ja samaa sukupuolta oleva rekisteröity parisuhde	14
2.4 Testamentinsaaja.....	14
3 TESTAMENTTI	16
3.1 Yleistä testamentista	16
3.2 Testamentin määrämuoto	16
3.2.3 Poikkeus määrämuodossa	17
3.3 Testamenttityypit	17
3.4 Testamentin voimassaolo ja vanhentuminen	19
3.5 Testamentin tiedoksianto ja moittiminen	19
3.6 Perinnöttömäksi tekeminen.....	20
3.7 Perinnöstä luopuminen.....	22
3.8 Lakiosa ja testamentti	23
3.8.1 Lakiosavaatimus.....	24
3.8.2 Lakiosan maksaminen rahana	24
3.8.3 Poikkeukset lakiosan saamisessa	24
4 PESÄNSELVITYS	26
4.1 Kuolinpesän haltuunotto ja hallinta	26
4.2 Pesänselvittäjä.....	27
5 PERUNKIRJOITUS	29
5.1 Perunkirjoitukseen valmistautuminen.....	29
5.1.1 Perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus	29
5.1.2 Perunkirjoituksen aika, paikka ja kutsumismenettely	29
5.1.3 Uskotut miehet	31
5.1.4 Perunkirjoituksessa tarvittavat selvityksen ja asiakirjat.....	31
5.2 Perukirjan sisältö.....	32

5.3 Lisäperunkirja	33
6 KUOLINPESÄN PANKKIASIOINTI	35
6.1 Pankkiasiointi ennen perunkirjoitusta	36
6.2 Pankkiasiointi perunkirjoituksen jälkeen	36
7 KUOLLEEN HENKILÖN JA KUOLINPESÄN VELKA.....	38
7.1 Osakkaan henkilökohtainen vastuu veloista	38
7.2 Ylivelkainen kuolinpesä.....	41
8 KUOLINPESÄN VEROTUS	42
8.1 Verotus kuolinvuodelta	42
8.1.2 Poikkeukset	42
8.2 Verotus kuolinvuoden jälkeen	43
10 PERINTÖVEROTUS	44
11 PERINNÖNJAKO	47
11.1 Laillisen perinnönjaon edellytykset	47
11.2 Ennen perinnönjakoa	47
11.3 Sopimusjako.....	48
11.4 Toimitusjako	48
11.5 Pesänjakaja.....	48
11.6 Perinnönjako prosessina.....	49
11.7 Osittainen perinnönjako	49
11.8 Perinnönjakokirja	50
11.9 OSITUS.....	50
11.9.1 Ositus prosessina.....	50
11.10 Perinnönjaon voimaantulo ja moittiminen	52
11.11 Ennakkoperintö ja sen vaikutus perinnönjakoon	53
12 LOPPUPÄÄTELMÄT.....	55
13 LÄHTEET.....	57
LIITTEET	

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1. Lakimääräinen perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan.

Kuvio 2. Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan.

Kuvio 3. Perimysjärjestys kolmannen parenteelin mukaan.

Taulukko 1. Perintöveron määräytyminen.

LIITELUETTELO

Liite 1. Perukirjamalli

LYHENTEET

AL Avioliittolaki

KKO Korkein oikeus

PerVL Perintö- ja lahjaverolaki

PK Perintökaari

KonkL Konkurssilaki

1 JOHDANTO

Henkilön kuoltua tämän tilalle syntyy kuolinpesä. Kuolinpesä on olemassa, kunnes kaikki siinä olleet varat on saatu jaettua perinnönjaossa. Kuolinpesä on siis kokonaisuus, joka kattaa koko vainajan omaisuuden, velat ja varat. Kuolinpesän osakkaiksi katsotaan kuolleen henkilön rintaperilliset, leski sekä mahdolliset yleistestamentinsaajat.

Mikä sitten on yleistestamentti ja kuka sellaisen voi saada? Milloin perunkirjoitus tulee pitää ja kuka sen järjestämisestä on vastuussa? Entä mitä tarkoitetaan lakiosalla tai miten perintövero määräytyy? Nämä ovat kysymyksiä, joita kuolinpesän osakkaat usein kohtaavat. Tällaisiin yleisimpiin kysymyksiin olen pyrkinyt löytämään vastaukset työssäni.

Opinnäytetyön tarkoituksena on siis koota päällisin puolin yhteen kaikki ne asiat, jotka tulisi huomioida kuolinpesästä ja sen hoitamisesta puhuttaessa. Aihe on rajattu toimiin, jotka ovat ajankohtaisia kaikissa kuolinpesissä niiden syntymisen jälkeen pesänselvityksestä perunkirjoitukseen ja perinnönjakoon. Myös perintöverotusta käsitellään. Pankissa työskennelleenä halusin ottaa käsittelyyn tarkemmin myös sen, miten vainajan pankkiasiointia tulisi hoitaa ennen perunkirjoitusta ja sen jälkeen.

Kuolinpesän asioiden hoitamiseen liittyy paljon oikeudellisia seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon. Lainmukaisesti ja oikein hoidettu kuolinpesä säästää myös omaiset turhalta vaivalta ja mielipahalta jota saattaa syntyä, jos jälkeensä ilmenee, että kuolinpesän asioita on hoidettu väärin. Tämän takia olisikin tärkeää, että omaiset surustaan huolimatta perehtyisivät asioihin kunnolla ennen niiden hoitamista. Ei ole myöskään harvinaista, että kuolinpesän asioista riidellään omaisten keskuudessa paljon. Kärjistetyimmillään väärin hoidettu toimi kuolinpesää kohtaan voi johtaa entistä pahempiin erimielisyyksiin, joten osakkaiden tietämys kuolinpesän asioiden hoitamisesta on kaikkien etu.

Aihe kuolinpesän asioiden hoitamisesta tuli itselleni ajankohtaiseksi kun suoritin työharjoitteluni pankissa. Työssäni huomasin, että monesti viikossa, jopa päivittäin esimerkiksi omainen kävi kysymässä neuvoja kuolinpesään liittyvissä asioissa. Omaisten mieltä ei askarruttanut pelkästään pankkiasiointiin liittyvät seikat, vaan apua kysyttiin yleisesti koko kuolinpesän hoitamisesta. Koska kuolinpesän hoitamiseen ja selvittämiseen liittyy monia huomioonotettavia seikkoja, oli aihe aluksi melko haastava myös itselleni ja usein halusinkin vielä varmistaa antamani neuvot oikeiksi kokeneemmilta työtovereiltani.

Edellä mainitun takia halusin ottaa aiheen tarkemmin käsittelyyn ja päätin tehdä opinnäytetyöni kyseisestä aiheesta. Työn tekeminen on opettanut minulle paljon uutta ja tärkeää tietoa kuolinpesistä. Työskentelen edelleen pankissa, joten työ on antanut itselleni hirmuisesti uusia valmiuksia työni tekemiseen. Nyt voin hyvin ja varmoin mielin neuvoa surevia omaisia toimimaan oikein heidän hoitaessaan kuolleen omaisensa asioita.

2 KUOLINPESÄN OSAKKAAT

Henkilön kuoltua hänen tilalleen muodostuu *kuolinpesä*. Kuolinpesäksi kutsutaan vainajan velkojen ja omaisuuden muodostamaa taloudellista kokonaisuutta. Kuolinpesän osakkaiden tehtävänä on huolehtia syntyneestä pesästä. Kuolinpesän osakkaita ovat vainajan perilliset ja elossa oleva puoliso eli leski, sekä mahdolliset yleistestamentin saajat.

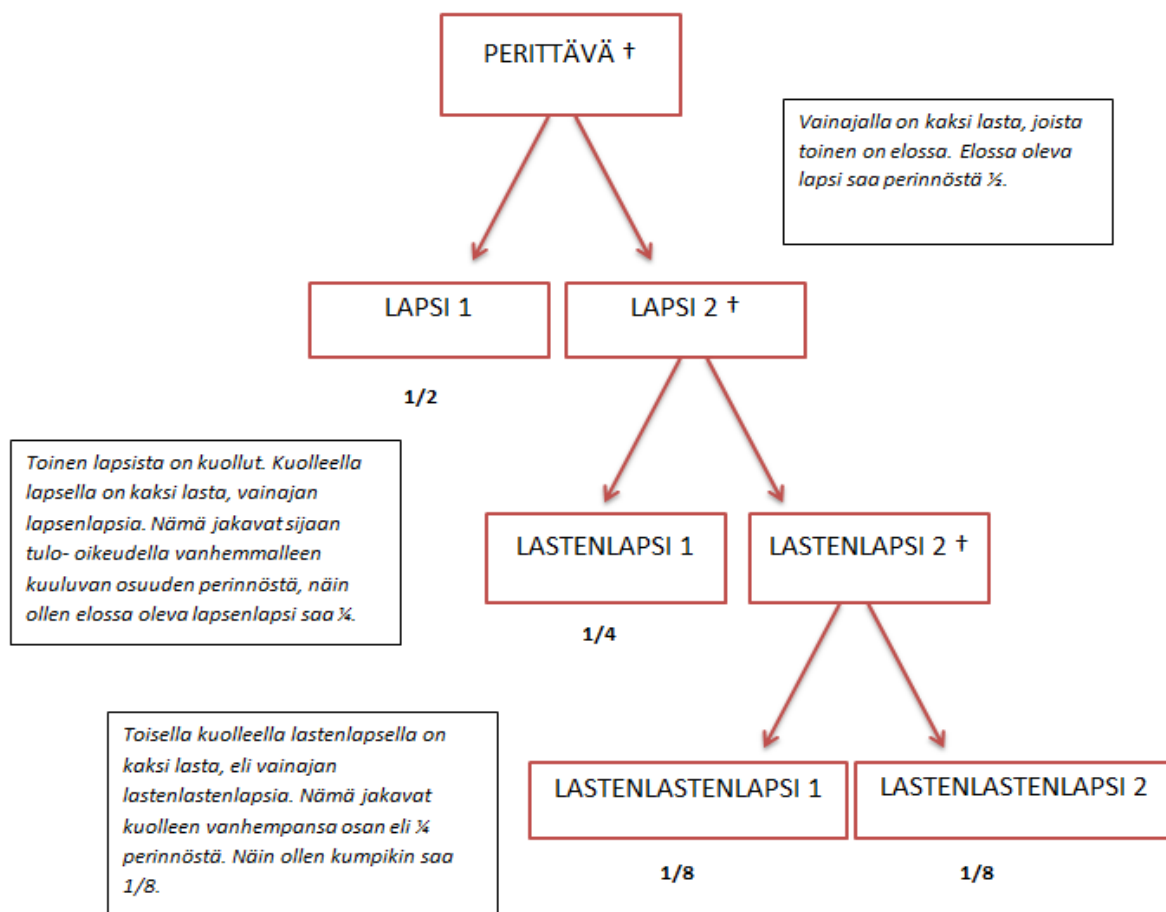
2.1 Perimisjärjestys parenteeliin mukaan

Perintökaaren 2 luvussa säädetään sukulaisten *perintöoikeudesta*. Sen mukaan perijät jaetaan kolmeen eri tasoon, eli parenteeliin. Mikäli perittävällä on elossa ensimmäiseen parenteeliin kuuluvia sukulaisia, perintö ohjautuu perimisjärjestyksen mukaan heille. Näin ollen toiseen ja kolmanteen parenteeliryhmään kuuluvat eivät saa perintöä ollenkaan. Toiseen ja kolmanteen parenteeliin siirtyminen tulee kysymykseen ainoastaan, mikäli lähempään parenteeliin kuuluvia perillisiä ei ole. (Aarnio & Kangas, 2009, 63.) Lapsettomat aviopuolisot sijoittuvat parentelijärjestelmässä ensimmäisen ja toisen parenteelin väliin (Norri 2005, 72).

Parenteelissa on otettu huomioon myös eloon jäänyt puoliso, eli *leski*, jonka asema on suojattu, mikäli vainajalla on elossa ensimmäiseen parenteeliin kuuluva perillinen. Tässä tapauksessa leskellä on oikeus hallita jäämistöä jakamattomana. Edellä mainitun oikeuden syntymiseen ei vaikuta se, onko ensimmäiseen parenteeliin kuuluva perillinen puolisoitten yhteinen. (Aarnio Kangas, 2002, 167.)

1. Parenteeli	Rintaperilliset (vainajan lapset, lastenlapset jne.)
	Leski
2. Parenteeli	Vainajan vanhemmat ja sisarukset, sisarusten lapset
3. Parenteeli	Vainajan isovanhemmat, enot, sedät ja tädit

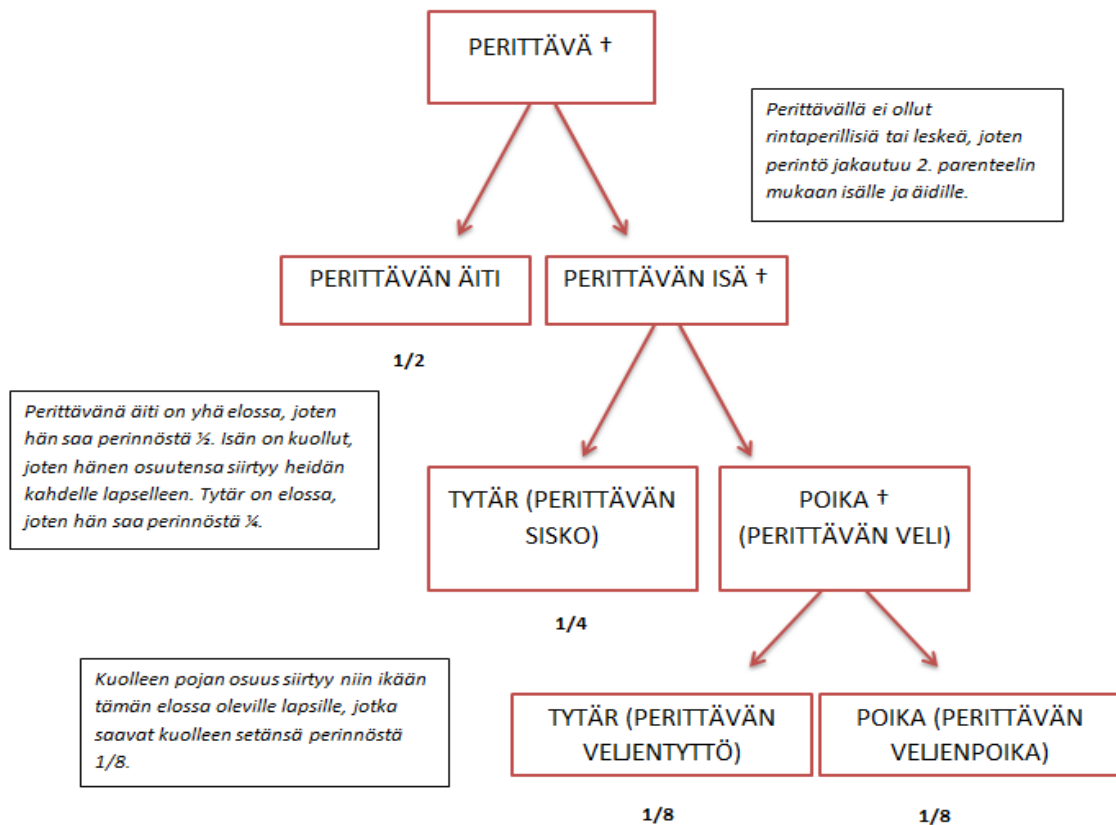
Perintö kuuluu ensisijaisesti *rintaperillisille*, joista kukin saa yhtä suuren osan perinnöstä. Rintaperillisillä tarkoitetaan vainajan jälkeläisiä suoraan alenevassa polvessa, esimerkiksi lapsia ja lapsenlapsia. Mikäli joku rintaperillisistä on kuollut, tulee hänen tilalleen tämän lapset, jotka saavat kuolleen vanhempansa osuuden jaettuna. Tätä kutsutaan *sijaantulo-oikeudeksi*. Sijaantulo-oikeus on rintaperillisillä (PK 2:1).

Kuvio 1. Lakimääräinen perimysjärjestys ensimmäisen parenteelin mukaan.

Mikäli rintaperillisiä tai leskeä ei ole, perintö jakautuu puoliksi vainajan äidin ja isän kesken. Äidin ja/tai isän kuoltua, jakautuu kuolleen vanhemman osa vainajan sisarusten kesken. Vainajan kuolleen veljen tai siskon sijaan tulee tämän lapset. Mikäli vainajan vanhemmista jompikumpi on elossa, eikä vainajalla ei ole sisaruksia, saa elossa oleva vanhempi koko perinnön. (PK 2:2.)

Jos perittävällä on elossa olevia veli- tai sisarpuolia, saavat he mahdollisten täy-
sisisarien kanssa osansa siitä, mikä olisi ollut heidän isälleen tai äidilleen tuleva.
Mikäli täysisisaruksia tai heidän jälkeläisiään ei ole ja molemmat vanhemmat ovat
kuolleet, saavat puolisisarukset koko perinnön.

Kuvio 2. Perimysjärjestys toisen parenteelin mukaan.

Ellei ylempänä mainittuja perillisiä ole elossa, menee perintö vainajan isovan-
hemmille. Jos taas molemmat tai toinen isovanhemmista on kuollut, menee tämän
osa hänen lapsilleen, eli perittävän tädeille, enoille ja sedille. (PK 2:3.)

Muut kuin ylempänä mainitut sukulaiset eivät peri. Näin ollen esimerkiksi perittä-
vän serkut eivät voi periä (PK 2:5).

olla myös yleistestamentin saaja, ja sen seurauksena kuolinpesän osakas. (PK 3:1.)

Mikäli kuolleella puolisoilla on lapsia muista avioliitoista tai sen ulkopuolelta tai mikäli puolisoilla on yhteisiä lapsia, ei eloonjääneellä puolisoilla ole perintöoikeutta jäämistöön. Lesken perintöoikeus voidaan syrjäyttää myös, mikäli puolisoilla on vireillä oleva avioero tai ennen vuotta 1988 haettu asumusero. Leski voidaan jättää perinnöttömäksi myös *testamentilla*, eli asiakirjalla, jossa vainaja ilmaisee tahtonsa siitä, miten haluaa omaisuutensa jakautuvan kuolemansa jälkeen. (Koponen 2005, 11-12.)

Kuten edellä mainittiin, leskellä katsotaan olevan *hallintaoikeus* vainajan omaisuuteen siitäkin huolimatta, että vainajalla olisi lapsia. Hallintaoikeuden nojalla leskellä on oikeus pitää jakamattomana hallinnassaan puolisoiden yhteinen asunto sen irtaimistoiheen. Muu omaisuus tulee jakaa, mikäli joku rintaperillisistä sitä vaatii. (Aarnio & Kangas 2009, 112.)

2.3 Avopuoliso ja samaa sukupuolta oleva rekisteröity parisuhde

Avopuoliso ei ole kuolinpesän osakas, ellei hän ole testamentinsaaja. Tällä ei ole myöskään avio-oikeutta vastaavaa etua tapauksissa, joissa avioliitto päättyy toisen puolison kuolemaan (Koponen 2005, 13).

1.3.2002 tuli voimaan *laki rekisteröidystä parisuhteesta*. Sen seurauksena samaa sukupuolta olevat voivat rekisteröidä parisuhteensa. Mikäli samaa sukupuolta olevien parisuhde on rekisteröity, rinnastetaan heidät perintöoikeutta katsottaessa aviopuolisoihin (Koponen 2005 s.13-14).

2.4 Testamentinsaaja

Henkilö voi halutessaan antaa testamentilla omaisuuttaan henkilölle, jolla ei lain mukaan muuten ole perintöoikeutta. Se, onko testamentinsaaja pesän osakas, riippuu siitä, minkä laisen testamentin tämä on saanut. Testamentteja on kahdenlaisia; *yleistestamentteja* ja *erityistestamentteja*. Yleistestamentilla testamentataan joko koko omaisuus tai määräosa siitä jollekin henkilölle. Erityistestamentti puolestaan tarkoittaa testamenttia, jolla annetaan testamentinsaajalle jonkin tietty esine, oike-

us tms. Jäljempänä perehdytään näihin vielä hieman tarkemmin. Kuolinpesän osakkaita tarkasteltaessa tärkeää tässä on kuitenkin se, että ainoastaan yleistestamentin saaja voi olla kuolinpesän osakas. Yleistestamentin saaja luetaan pesän osakkaaksi ja tällä on täyden pesänosakkaan oikeudet ja velvollisuudet. (Koponen 2005 s.11.)

3 TESTAMENTTI

3.1 Yleistä testamentista

Testamentin avulla henkilö pystyy määrittämään ns. viimeisen tahtonsa siitä, miten hän haluaa omaisuutensa jakautuvan kuolemansa jälkeen. Testamentilla voidaan määrätä henkilön omaisuus joko kokonaan tai osittain jaettavaksi halutuille henkilöille. Sen avulla perittävä voi siis halutessaan muuttaa lakimääräistä perimysjärjestystä. Tätä rajoittaa kuitenkin *rintaperillisten oikeus lakiosaan*. (Norri 2005, 85.)

Testamentti voidaan osoittaa joko luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle, esimerkiksi yhdistykselle tai säätiölle. Testamentin saajan ei tarvitse olla sukulainen, vaan sen voi periaatteessa osoittaa jopa täysin tuntemattomalle henkilölle niin halutessaan. Sääntönä on, että testamentin saajan tulee olla elossa perittävän kuolinhetkellä. Riittää myös, että testamentin saaja on todisteellisesti siitetty ennen hetkeä, jolloin perittävä on kuollut. (Linnainmaa 2002, 66.)

Testamentin voi tehdä kuka tahansa 18 vuotta täyttänyt henkilö. Myös alaikäinen voi tehdä testamentin, mikäli hän on ollut tai on edelleen naimisissa. Alle 15-vuotiaat voivat testamentata haluamalleen henkilölle sen omaisuuden, jonka on itse omalla työnteollaan ansainnut. Ikävaatimuksen lisäksi testamentin tekijällä tulee olla testamentin teko hetkellä riittävä ymmärrys sen tekemiseen. Testamenttia ei näin voi tehdä esimerkiksi ihminen, joka on mielisairas ja sairaus vaikuttaa oleellisesti tämän ymmärtämiskykyyn. (Norri 2005, 86.)

3.2 Testamentin määrämuoto

Perintökaarella on säädetty osittain siitä, millaisessa muodossa ja kuinka testamentti tulee laatia. Sen mukaan *testamentti tulee tehdä kirjallisessa muodossa kahden todistajan läsnä ollessa*. Todistajien tulee olla läsnä yhtä aikaa ja heidän tulee todistaa testamentti omilla allekirjoituksillaan. Testamentintekijän ei kuitenkaan niin halutessaan tarvitse näyttää asiakirjan sisältöä todistajille. Riittää, että todistajat pystyvät olemaan varmoja, että allekirjoittamansa asiakirja on testamentti. (PK 10:1) Todistajien tulee olla myös esteettömiä. Tämä tarkoittaa, että

todistajana ei voi toimia henkilö, joka voisi jollakin tapaa saada itselleen taloudellista etua testamentin kautta. Näin ollen esimerkiksi sukulaisia ei kannata pyytää todistajiksi tehtyyn testamenttiin. (Kontturi 2011, 42) Todistajien esteettömyysvaatimuksen tärkeys näkyy esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksessa 1993, ÷126. Tapauksessa testamentin todistajana oli toiminut testamentinsaajan vaimon poika, eli tämän poikapuoli. Tämän katsottiin olevan esteellinen todistajaksi, sillä todistajana ei saa toimia henkilö, jonka hyväksi tai jonka läheisien hyväksi testamentti on tehty. Testamentti julistettiin täten pätemättömäksi. (KKO 1993, ÷126) Kun testamentti on laadittu edellä mainittuja muotomääräyksiä noudattaen, katsotaan sen olevan pätevä.

Laista ei löydy määräyksiä siitä, millä tavoin tai millaiselle alustalle testamentti tulisi laatia. Sillä, millä kielellä testamentti on laadittu, ei ole merkitystä. Testamenttiin ei tarvitse myöskään merkitä päivämäärää. Päivämäärän ilmoittaminen testamentissa on kuitenkin suositeltavaa mahdollisten epäselvyyksien välttämiseksi. (Aarnio & Kangas 2008, 148-150.)

3.2.1 Poikkeus määrämuodossa

Testamentin määrämuodosta voidaan poiketa erityistapauksessa. Tällaisia ovat hätätapaukset. (Kontturi 2011, 43). Esimerkiksi onnettomuuteen joutunut ja kuolemaisillaan oleva henkilö voi tehdä suullisen testamentin. Tätä kutsutaan *hätätilestamentiksi*. Hätätilestamentilla tulee kuitenkin olla kaksi esteetöntä todistajaa ja heidän molempien tulee olla läsnä, kun perittävä ilmaisee testamentin sisällön suullisesti. Hätätilestamentti voi olla myös kirjallinen ja ainoastaan perittävänsä itsensä allekirjoittama. Tällöin on kuitenkin vaatimuksena, että koko testamentti tulee olla käsinkirjoitettu, ei pelkästään allekirjoituksen. (Linnainmaa 2002, 70-71.)

3.3 Testamenttityypit

Suomen laissa ei ole säädetty erikseen testamenttityypeistä. Ajan kuluessa on kuitenkin muodostunut yleisesti käytettäviä testamenttityyppejä (Norri 2005 s.102). Testamentit voidaan jakaa kahteen tyyppiin; *yleistestamentteihin*, eli yleisjälkisäädöksiin ja *erityistestamentteihin*, eli erityisjälkisäädöksiin. Lisäksi puhutaan

keskinäisistä testamenteista, eli yleensä kahden ihmisen tekemästä molemmin puoleisesta testamentista sekä yhden henkilön tekemistä testamenteista. (Norri 2005 s.102.)

Yleistestamentilla henkilö voi määrätä haluamalleen henkilölle joko koko omaisuutensa tai halutun osan, esimerkiksi $\frac{1}{4}$, siitä. Kuten edempänä mainittiin, yleistestamentin saaja on automaattisesti myös kuolinpesän osakas. (Norri 2005 s.170.)

Mikäli henkilö haluaa testamentata jonkin tietyn esineen tai etuuden, esimerkiksi asunto-osakkeen, käyttöoikeuden omaisuuteen tai vaikkapa etukäteen määritellyn rahasumman tietylle henkilölle, käytetään *erityisjälkisäädöstä, eli legaattia*. Legaatin saajan oikeus on siis määritelty etuuskohtaisesti. Erityisjälkisäädöksen saaja ei ole kuolinpesän osakas. Legaatteja on erilaisia riippuen sen määräämistä etuudesta. Esinelegaatilla perittävä antaa legaatin saajalle tietyn esineen ja omistusoikeuden siihen. Rahaoikeudellinen legaatti on kysymyksessä, kun perittävä antaa testamentinsaajalle arvomääräisen rahasumman. Mikäli taas testamentintekijä luovuttaa legaatilla sen saajalle jonkun oikeuden, jonka katsotaan olevan vähäisempi kuin omistusoikeus, on kyseessä käyttö- tai tuotto-oikeustestamentti. (Aarnio & Kangas 2008, 51-52.)

Testamentit voidaan jaksaa ryhmiin myös sen mukaan, minkälaisen ja kuinka laajan oikeuden testamentin saaja saa testamentilla. Omistusoikeustestamentin saaja saa täyden omistusoikeuden hänelle testamentattuun omaisuuteen. Hänellä on myös oikeus testamentata saatu perintö edelleen hänen oikeudenomistajilleen. Täyden omistusoikeuden lisäksi voidaan puhua rajoitetusta omistusoikeustestamentista, eli vallintatestamentista. Tämä tarkoittaa, että testamentinsaajan kuoltua tämän vallintatestamentilla saatu omaisuus menee toissijaiselle saajalle. Tällaisen testamentinsaajalla on siis oikeus käyttää, lahjoittaa tai myydä omaisuutta, mutta hän ei saa testamentata sitä eteenpäin. (Aarnio & Kangas 2008, 52.)

Käyttöoikeustestamentti antaa testamentin saajalle ainoastaan hallintaoikeuden, eli täyden oikeuden käyttää testamentissaan saamaa omaisuutta kuitenkin ilman omistusoikeuden saamista. *Hallintaoikeustestamentti* oikeuttaa testamentinsaajan myös hallitsemansa omaisuuden tuottoon ja tuloon. (Aarnio & Kangas 2008, 53).

Omistus-, rajoitetun omistus- ja käyttöoikeustestamentin lisäksi on olemassa tuotto-oikeustestamentti. Se antaa testamentinsaajalle edellä mainituista testamenteista kaikkein vähiten valtaa. Nimensä mukaisesti se oikeuttaa testamentin saaneen henkilön sen omaisuuden tuottoihin, jotka testamentissa on määrätty. (Linnainmaa 2002, s.71-74.)

3.4 Testamentin voimassaolo ja vanhentuminen

Testamentti on voimassa lähtökohtaisesti 10 vuotta testamentinlaatijan kuolemasta. Mikäli testamentinsaajan oikeus testamentattuun omaisuuteen alkaa myöhemmin, lasketaan kymmenen vuoden määräaika alkavaksi sen ajankohdan mukaan. Tuomioistuimien voi kuitenkin määrätä, että testamentti tulee saattaa voimaan tietyn ajan, enintään vuoden määräajan kuluessa. Tällainen päätös voidaan antaa, mikäli joku jolla on oikeus vainajan jäämistöön, näin vaatii. (PK 16:1) Kymmenen vuoden määräaika testamentin voimaansaattamiseksi on ehdoton takaraja. Tämä käy ilmi esimerkiksi korkeimman oikeuden tapauksesta 1985:II:113.

KKO:1985:II:113

A oli tehnyt kaksi testamenttia. Jäljempänä tehdyn testamentin tarkoituksena oli kumota toinen, aikaisemmin tehty testamentti. A:n myöhempi testamentti oli löytynyt vasta jälkeempään, yli 10 vuoden kuluttua tämän kuolemasta. Katsottiin, että testamentinsaajat eivät olleet saattaneet perintökaaren 16 luvussa määriteltyä oikeuttaan voimaan määräajassa, eli 10 vuoden kuluessa kuolemasta, olivat he menettäneet testamenttiin perustuvat oikeutensa.

3.5 Testamentin tiedoksianto ja moittiminen

Perintökaari edellyttää, että testamentin tekijän kuoltua testamentin saajan on annettava tieto testamentista sekä kopio siitä perillisille joko haastemiehen kautta tai muuten todisteellisella tavalla. Mikäli testamentin tekijällä ei ole perillisiä, on tieto testamentista annettava valtiokonttorille. (PK 14:4.)

Mikäli perillinen katsoo aiheelliseksi, on hänellä oikeus moittia testamenttia nostamalla siitä kanne. Kanteen avulla perillinen voi yrittää testamentin julistamista pätemättömäksi (Aarnio & Kangas 2008, 730). Moiteperusteet on lueteltu perintökaareissa. Sen mukaan moitteen voi nostaa, mikäli testamentin tekijä ei ole ollut kelpoinen määräämään jäämistöstään tai jos testamenttia ei ole tehty lain määrittelemässä määrämuodossa. Perillinen voi nostaa kanteen myös, mikäli on todennäköistä olettaa, että testamentintekijä on ollut tekohetkellä ymmärtämättömässä tilassa esimerkiksi mielisairauden vuoksi. Moite voidaan nostaa myös jos on syytä epäillä, että perittävä on pakotettu vasten omaa tahtoaan tai tämän ymmärtämättömyyttään hyväksikäyttäen laatimaan ja allekirjoittamaan testamentin. (PK 13:1.)

Moite testamentista tapahtuu toimittamalla kanne tuomioistuimelle. Kanne on toimitettava tuomioistuimelle kuukauden kuluessa testamentin tiedoksiannosta (Norri 2005, 323). Moitteen johdosta testamentti voidaan siis julistaa pätemättömäksi. Mikäli moitekannetta ei kuitenkaan nosteta ennen määräajan umpeutumista, katsotaan pätemätönkin testamentti päteväksi. (Kontturi 2011, 92)

3.6 Perinnöttömäksi tekeminen

Perittävä voi tehdä perillisestään *perinnöttömän* niin halutessaan. Tämä tarkoittaa sitä, että perinnöttömäksi tehty perillinen ei saa edes normaalisti jäämistöstä tälle kuuluvaa lakiosaa. Perinnöttömäksi tekeminen edellyttää, että siitä on määrätty testamentissa. Testamentissa on myös mainittava perinnöttömäksi tekemisen peruste. Laissa yksilöidään perusteet, joiden mukaan perittävästä voidaan tehdä perinnötön. (Aarnio & Kangas 2008, 684)

Perintökaaren mukaan perittävä voi tehdä perillisensä perinnöttömäksi, mikäli tämän on tahallisesti rikoksella loukannut syvästi perittävää tai tämän perimyspolvessa olevaa sukua, ottolastaan tai tämän jälkeläisiä. Lisäksi jatkuva epäsiivelinen ja kunniaton elämä voi johtaa perillisen perimättömäksi tekemiseen. Peruste perinnöttömäksi tekemiselle tulee myös pystyä näyttämään toteen. (PK 15:4) Perinnöttömäksi tehdyllä perillisellä ei siis ole minkään laista oikeutta perintöön, edes lakiosaan. Lakiosaa käsitellään tarkemmin jäljempänä.

Perinnöttömäksi tehdyllä perillisellä on moiteoikeus. Hän voi siis halutessaan riitauttaa testamentin tekemällä siitä moitteen. Mikäli perillinen haluaa riitauttaa ainoastaan seikan siitä, onko perittävällä ollut oikeus tehdä perijästä perinnötön, tulee hänen tehdä vahvistuskanne. Vahvistuskanteen tekemiselle ei ole säädetty määräaikaa. (Aarnio & Kangas 2008, 746)

Selvennän perinnöttömäksi tekemistä tarkemmin korkeimman oikeuden tapauksen KKO1987:131 avulla.

KKO 1987:131

Oikeustapaus koskee tilannetta, jossa perillinen X on tehnyt testamentilla poikansa Y:n perinnöttömäksi, sillä Y on tahallisella käytöksellään loukannut syvästi X:ää. Y on tuomittu erilaisiin rangaistuksiin mm. väkijuomien luvattomasta valmistuksesta ja myynnistä, varkaudesta, törkeästä varkaudesta sekä virkamiehen väkivaltaisesta vastustamisesta.

Kihlakunnanoikeus kumosi testamentin osan, jossa määrättiin Y:n tekemisestä perinnöttömäksi, sillä se katsoi, että X:llä ei ollut oikeutta tehdä poikaansa Y:tä perinnöttömäksi. Kihlakunnanoikeuden mukaan ei ollut tarpeeksi näyttöä siitä, että Y olisi tahallisesti tehdyillä rikoksilla loukannut X:ää ja tämän vaimoa Z:aa. Vaimo Z valitti päätöksestä hovioikeuteen, joka kuitenkin pysyi kihlakunnanoikeuden päätöksessä.

Z sai valitusluvan ja valitti hovioikeuden päätöksestä korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus kumosi aiemman, kihlakunnanoikeuden ja hovioikeuden päätöksen siitä, että testamentti kumotaan siltä osin, kuin siinä määrätään Y:n perinnöttömäksi tekemisestä. Perusteina korkein oikeus katsoi, että Y oli tahallisilla rikoksilla, jo ennen testamentin tekoa ja siitä puhumista, loukannut syvästi X:ää ja tämän vaimoa Z:aa ja näin ollen X:llä oli oikeus tehdä testamentillaan Y perinnöttömäksi. (KKO:1987:131)

3.7 Perinnöstä luopuminen

Perillinen voi halutessaan *luopua perinnöstään* perittävän kuoltua tai tämän vielä eläessä. Perinnöstä ei voi luopua ennalta nimetyn henkilön hyväksi, vaan luovutettu perintö siirtyy automaattisesti henkilölle, joka sen olisi saanut, mikäli perinnöstä luopuja ei olisi elossa. (Linnainmaa 2002, 39) Luovuttuaan perinnöstä perijän asema kuolinpesän osakkaana lakkaa ja tämän tilalle tule perinnöstä kieltäytyneen henkilön perijät. Perinnöstä luopuminen lopettaa myös perintöveronmaksamisvelvollisuuden. Velvollisuus maksaa perintöveroa siirtyy niin ikään uudelle perijälle. (Aarnio ym. 2011, 19-20.)

ESIMERKKI: Perittävältä jäi kaksi tytärtä, A ja B. A:lla on itsellään tytär a1. Kun A luopui omasta perintöosastaan, se siirtyy tyttärelle a1. Näin ollen kuolinpesän osakkaita ovat B ja a1.

Luopumisen lisäksi perillisellä on myös mahdollisuus luovuttaa oma osuutensa perinnöstä. Perinnöstä luopumista ja sen luovuttamista ei pidä sekoittaa toisiinsa. Luovuttamisella tarkoitetaan tässä tilanteessa myymistä, lahjoittamista tai vaihtamista. Luovuttamisen jälkeenkin oman osansa luovuttanut säilyy pesän osakkaana sen sijaan, että perintöosuuden saaneesta henkilöstä tulisi kuolinpesän osakas tämän tilalle. (Aarnio ym. 2011, 20.)

ESIMERKKI: Vainajalta jäi kolme lasta A, B ja C. Lapsista B myi oman perintöosansa vaimolleen D:lle. Perintöosan myymisestä huolimatta kuolinpesän osakkaita ovat lapset A, B ja C.

Perinnöstään luopuneella henkilöllä on oikeus nostaa moitekanne, mikäli hän tulee toisiin ajatuksiin perinnöstä luopumisen suhteen. Kanteen avulla perinnöstä luopunut henkilö vaatii, että tahdonilmaus perinnöstä luopumiseen julistettaisiin pätemättömäksi. Mikäli perillinen on luopunut perinnöstään ilman moitekannetta, perintö ja sitä myöden oikeus testamentin moittimiseen siirtyvät sijaantuloperilliselle. Perinnön luovuttamisen jälkeen moitevalta testamenttia kohtaan on sekä luovuttajalla, että luovutuksen saajalla. (Aarnio & Kangas 2008, 748-749)

3.8 Lakiosa ja testamentti

Perintökaari määrää, miten vainajan perintö jakautuu ja kenellä siihen on oikeus. *Lakiosasta* on säädetty laissa ja sen tarkoitus on siis taata osa vainajan perinnöstä rintaperillisille. (Norri 2005, 323-324) Perittävän rintaperillisillä ja ottolapsilla, sekä heidän perillisillään on aina oikeus lakiosaan. Lakiosaoikeutta ei voi poissulkea testamentilla. Tämä tarkoittaa, että testamentista huolimatta lakiosaan oikeutetut saavat aina heille kuuluvan osan, eli puolet koko jäämistön arvosta. (Kontturi 2011, 79)

Oikeus lakiosaan on siis jokaisella vainajan lapsilla, myös ottolapsilla ja avioliiton ulkopuolella syntyneillä lapsilla. Mikäli vainajan lapsi on syntynyt avioliiton ulkopuolella, tulee isyys olla tunnustettu tai vahvistettu, jotta tällä on oikeus lakiosaansa. Lakiosan voi saada myös rintaperillisen lapsi, sillä lakiosalla on rajaton sijaisperimysoikeus. Tämä tarkoittaa, että mikäli rintaperillinen on kuollut, saa tämän lakiosan hänen lapsensa. (Norri 2005, 325)

Lakiosan määrä on puolet siitä arvosta, jonka perillinen saa lakimääräisen perimysjärjestyksen mukaan. (Nettilaki 2014) Konkreettinen lakiosan suuruus määräytyy sen mukaan, montako lakiosan saajaa on, sillä omaisuudesta saatu lakiosa jaetaan tasan niin monen rintaperillisen kesken, kun heitä on. Lakiosa lasketaan lähtökohtaisesti siitä omaisuudesta, joka vainajalla oli kuolinhetkellään. Omaisuus arvostetaan jakohetkisiin täysiin arvoihin. (Norri 2005, 325-326)

*ESIMERKKI: Vainajan kuolinpesän kokonaisarvo on 100.000€.
Vainajalla on kaksi tytärtä, joten kumpikin saa lakiosan 50.000€.*

Testamentti ei saa loukata rintaperillisen oikeutta lakiosaan. Rintaperillisen oikeus lakiosaan on turvattu laissa. Näin ollen testamentti on tehoton perillistä kohtaan siltä osin, kun hän ei saa kuolleen vanhempansa perinnöstä täyttä lakiosaa. (Kontturi 2011, 81)

*ESIMERKKI: Vainajan kuolinpesän kokonaisarvo on 100.000€.
Vainajalla on kaksi tytärtä. Hän on testamentannut koko omaisuutensa henkilölle, joka ei ole rintaperillinen. Lakiosa kuitenkin suojaa*

vainajan tyttäriä. Omaisuus jaetaan puoliksi, eli lakiosaan ja vapaaseen osaan. Koska lakiosan saajia on kaksi, jaetaan lakiosan määrä kahdella. Näin ollen kumpikin tyttäristä saa 25.000€.

3.8.1 Lakiosavaatimus

Testamentinsaaja ei ole velvollinen erottamaan rintaperillisten lakiosaa automaattisesti. Myöskään lakiosaan oikeutettu ei voi oma-aloitteisesti erottaa kuolinpesästä itselleen kuuluvaa osuutta. Koska lakiosaa ei makseta automaattisesti, perillisen tulee vaatia sen maksamista erikseen. *Vaatimus lakiosasta* tulee tehdä testamentinsaajalle määräajassa, eli kuuden kuukauden kuluessa siitä, kun testamentti on saatu tiedoksi. Määräajan umpeuduttua, ei perillinen voi enää pätevästi vaatia lakiosaa itselleen. (Aarnio ym. 2011, 70-71) Vaatimus lakiosasta on myös jokaisen perillisen henkilökohtainen. Näin ollen toisen perillisen vaatimus lakiosasta ei riitä lakiosan maksamiseen muille, vaan kaikkien on tehtävä vaatimus itse. (Linnainmaa 2002, 30)

Lakiosavaatimus tulee tehdä todistettavasti, esimerkiksi haastemiehen avulla tai perunkirjoitustilaisuudessa. Mikäli vaatimusta ei tehdä todisteellisesti, saa testamentinsaaja koko omaisuuden. Näin ollen esimerkiksi pelkkä suullinen ilmoitus lakiosavaatimuksesta testamentinsaajalle ei riitä. (Koponen 2005, 30-31)

3.8.2 Lakiosan maksaminen rahana

1.2.2003 tuli voimaan lakimuutos, jonka mukaan testamentinsaajalla on oikeus maksaa lakiosaa vastaava tai siitä puuttuva määrä rahana. Lakiosan saaja ei täten voi esimerkiksi vaatia itselleen mitään kuolinpesässä olevaa esinettä. (Norri 2005, 179)

3.8.3 Poikkeukset lakiosan saamisessa

On olemassa poikkeuksia, jolloin rintaperillinen voidaan syrjäyttää omasta lakiosastaan. Lakiosan mitätöinti voi tulla kyseeseen, mikäli on olemassa perinnötömäksi tekemisen peruste ja siitä on määrätty olemassa olevassa testamentissa.

Perinnöttömäksi tekemisestä testamentilla on säädetty perintökaaren 15 luvun 4§:ssä ja sitä on käsitelty tarkemmin aikaisemmin kohdassa, jossa puhutaan perinnöttömäksi tekemisestä.

Lakiosaoikeuden edelle menee myös aikaisemmin mainittu lesken hallintaoikeus. Tämän mukaan leskellä on siis oikeus pitää asunto jakamattomana hallinnassaan (Linnainmaa 2002, 30)

Vaikka lesken omaisuuteen kuuluisikin asunto, voi tällä silti olla oikeus pitää puolisojen yhteinen asunto jakamattomana hallinnassaan. Kuten edellä jo mainittiinkin, riippuu se siitä, katsotaanko puolison omistaman asunnon olevan sopiva tämän kodiksi. Korkeimman oikeuden päätös KKO 1992:94 käsittelee kyseistä asiaa tarkemmin;

KKO 1992:94

Pesänjakaja oli katsonut, että leskellä A ei ollut oikeutta pitää jakamattomana hallinnassaan puolisojen yhteisenä kotina käytettyä asuntoa, sillä A:n varallisuuteen kuului toinenkin asunto. A:n ja B:n kaksi lasta kolmesta vaativat, että A ei saa pitää asuntoa itsellään hallinnassaan jakamattomana. Raastuvanoikeus sekä sittemmin hovioikeus katsoivat, että A:lla on oikeus jäädä asumaan ja pitää jakamattomana hallinnassaan asunto, jossa A ja kuollut puoliso B olivat yhdessä asuneet. Perusteluiksi katsottiin, että A:n omistama toinen asunto on pinta-alaltaan oleellisesti pienempi, kuin asunto, jossa hän nykyään asuu. Sen ei katsottu olevan myöskään varustetasoltaan A:n kodiksi sopiva asunto.

Asiaa vastustavat lapset valittivat alempien tuomioistuinten päätöksistä korkeimpaan oikeuteen. Korkein oikeus ei muuttanut aiemmin päätettyä. (KKO1992:94)

4 PESÄNSELVITYS

Perintökaaren mukaan *pesänselvityksen* tarkoituksena on valmistella kuolinpesää jakokuntoon. Lisäksi siihen katsotaan kuuluvaksi jäämistön hallinto. (Perintökaari luku 19) Arkikielessä pesänselvitykseen katsotaan kuitenkin kuuluvaksi kaikki toimenpiteet pesänselvittämisestä aina perinnönjakoon asti. (Aarnio & Kangas, 2009, 217) Pesänselvitys pitää sisällään laissa säädettyjä toimenpiteitä, jotka tulee aina suorittaa. Yksi tärkeimmistä toimenpiteistä on *perunkirjoitus*. (Norri 2005, 255)

Jotta pesänselvittämisen perimmäinen tarkoitus eli kuolinpesän valmistelu jakokuntoon onnistuu, tulee selvittää koko jäämistön laajuus, mahdolliset erityisjätkisäädösten saajat, sekä velat ja velkojat. (Aarnio & Kangas 2009,217)

4.1 Kuolinpesän haltuunotto ja hallinta

Kun ihminen kuolee, on jonkun otettava haltuunsa tämän jälkeensä jättämä kuolinpesä. Tästä *haltuunottovelvollisuudesta* ja siitä, kenellä on velvollisuus ottaa pesä haltuun, on säädetty perintökaaren 18 luvussa. Lähtökohtaisesti pesän *haltuunottajan* tulisi olla henkilö, joka tuntee vainajan asiat parhaiten. (PK 18)

Ensisijaisesti haltuunottovelvollisuus on vainajan leskellä. Mikäli leskeä ei ole tai hän on jostakin syystä kykenemätön hoitamaan asioista, siirtyy pesän haltuunottovelvollisuus yleistestamentin saajalle. Haltuunottovelvollinen voi olla myös peritävän luona asunut lapsi tai muu pesän osakas. Lisäksi pesän voi ottaa hallintaansa henkilö, jonka katsotaan olleen kaikkein läheisin ihminen vainajalle, esimerkiksi naapuri. Mikäli ketään edellä mainituista ei ole, tai he eivät ole kykeneviä hoitamaan asiaa, haltuunottovelvollisuus siirtyy poliisille. (Norri 2005, 258)

Haltuunottovelvollisen pääasiallinen tehtävä on huolehtia pesän omaisuudesta, eli sen säilyttämisestä siihen asti, kunnes pesänselvitys voidaan aloittaa. Pesänhoitovelvollisuuksiin katsotaan kuuluvaksi myös kaikkien pesän juoksevien asioiden hoitaminen, esimerkiksi vuokrien sekä sähkö- ja puhelinlaskujen maksaminen. Myös tuloista ja mahdollisista veloista huolehtii pesän haltuunottaja. Mikäli pesän haltuunottaja on muu kuin pesän osakas, esimerkiksi naapuri tai poliisi, tulee hä-

nen ilmoittaa tästä osakkaalle ja luovuttaa pesän omaisuus tämän haltuun, mikäli se on mahdollista. Mikäli pesällä ei ole osakkaita, tai ne eivät ole tiedossa, ilmoitetaan kuolintapauksesta suoraan tuomioistuimelle, joka määrää pesälle toimitsijan. (Norri 2005, 258)

Kuolinpesän hallintoon kuuluu omaisuuden haltuunoton ja siitä huolehtimisen lisäksi kuolinpesän hallinta ja ne kaikki toimet, jota omaisuuden hoito vaatii, esimerkiksi päätöksenteko. Hallinnon katsotaan olevan voimassa, kunnes perinnönjako on suoritettu ja osakkaat ovat saaneet sen omaisuuden, joka heille on määrätty. (Aarnio & Kangas 2009, 218)

Perintökaari lähtee siitä olettamasta, että pesänselvityksessä noudatetaan yhteishallintoperiaatetta, jonka mukaan pesän osakkaat hallitsevat kuolinpesää yhdessä ja tekevät näin ollen kuolinpesään liittyvät päätöksen yhdessä. Pesään liittyvien päätösten tekemiseksi tulee kaikkien osakkaiden olla yksimielisiä. Poikkeuksena ovat tapaukset, joiden laiminlyöminen tai myöhästyminen aiheuttaa vahinkoa kuolinpesälle. Tällaisissa tapauksissa päätöksentekoon ei tarvita kaikkien osakkaiden suostumusta. Myös kanteen ajaminen pesän hyväksi onnistuu yhdeltä osakkaalta ilman muiden suostumusta. Käytännössä tämä kuitenkin usein tarkoittaa, että yleensä leski tai muu osakas ottaa hoitaakseen pesän asiat ja niiden katsotaan hoituvan tämän välityksellä yksimielisesti, ellei kukaan nimenomaisesti toisin ilmoita. (Norri 2005, 259-260)

4.2 Pesänselvittäjä

Mikäli pesänselvitys ei onnistu osakkaiden yhteisymmärryksessä, kuten oletetaan, tulee kuolinpesälle määrätä perintökaaren mukaan pesänselvittäjä. *Pesänselvittäjästä* on säädetty perintökaaren 19 luvussa. Sen mukaan pesä on luovutettava ulkopuoliselle pesänselvittäjälle, mikäli joku, edes yksi, pesän osakkaista niin vaatii. Vaatimus pesänselvittäjän määräämisestä tulee toimittaa tuomioistuimelle. Pesänselvittäjä voidaan määrätä myös, jos velkojan tai muun pesän ja vainajan veloista vastaavan pyynnöstä. (PK 19:1-2)

Pesänselvittäjäksi määrättävästä henkilöstä ei ole säädetty tarkkoja kelpoisuusvaatimuksia. Perintökaaren mukaan pesänselvittäjäksi tulee määrätä henkilö, joka

pystyy hoitamaan pesänselvityksen ja sen vaatimat toimet vaaditulla tavalla. (PK 19:4) Käytännössä tämä tarkoittaa ammattitaitoa, osaamista sekä jäämistöasioiden hyvää hallintaa. Yleensä pesänselvittäjäksi määrätään asianajaja, yleinen oikeusavustaja ja joku muu henkilö, jolla on lakimieskoulutus.

Tehtävään soveltuvuutta tarkemmat säännökset ovat henkilöistä, joita ei voida määrätä tehtävään heidän sopimattomuutensa takia. *Henkilö voi olla sopimaton pesänselvittäjäksi joko objektiivisesti tai subjektiivisesti.* Objektiivinen sopimattomuus tarkoittaa, että henkilö on liiketoimintakiellossa, eli konkurssissa. Myös puuttuva kielitaito on objektiivinen syy pesänjakajan sopimattomuuteen. Henkilö on subjektiivisesti sopimaton pesänselvittäjäksi, mikäli tällä on sellainen suhde johonkin pesän osakkaaseen, minkä katsotaan vaikeuttavan tai haittaavan asianmukaista pesänselvitystä. (Aarnio & Kangas 2005, 503)

Pesänselvittäjän tehtävänä on hallita kuolinpesän omaisuutta. Tämä tarkoittaa kaikkien juoksevien asioiden hoitamista. Lisäksi pesänselvittäjän tulee huolehtia erityisjälkisäädöksistä ja pesän veloista, mikäli sellaisia on. Velkojen maksamiseksi pesänselvittäjällä on oikeus muuttaa pesän omaisuutta rahaksi myymällä sitä, mikäli olemassa olevat varat eivät muuten riitä. (Norri 2005, 266) Siitä, missä järjestyksessä kuolinpesän velat tulee maksaa, on säädetty laissa. Velkojenmaksujärjestyksestä käsitellään tarkemmin edempänä.

Kun pesänselvitys on saatu valmiiksi, tulee siitä ilmoittaa pesän osakkaille. Pesänselvittämisessä käytetyistä toimenpiteistä tulee laatia lisäksi selvitys. (Norri 2005, 267)

5 PERUNKIRJOITUS

Perintökaarella on säädetty perunkirjoituksesta. Kaaren 20 luvun 1§:n mukaan perunkirjoitus tulee lähtökohtaisesti toimittaa kolmen kuukauden kuluessa kuolemasta. Perunkirjoituksen tarkoituksena on laatia luettelo kuolinpesän varoista ja veloista. Lisäksi se on perintöveroilmoitus, sillä siitä käy ilmi kuolinpesän koko omaisuus, sekä se kenen kesken perintö on jaettu. Perunkirjan laatiminen on pakollista kaikkien Suomessa asuneiden henkilöiden kuoltua, riippumatta kuolleen henkilön varallisuudesta ja iästä. (Norri 2005, s.268)

5.1 Perunkirjoitukseen valmistautuminen

5.1.1 Perunkirjoituksen toimittamisvelvollisuus

Kuolinpesän osakas, jolla on hoidossaan kuolinpesän jäämistö, on velvollinen toimittamaan perunkirjoituksen. Käytännössä tämä tarkoittaa, että osakkaan on huolehdittava siitä, että perunkirjoitus tulee toimitetuksi määräajassa. Lisäksi hänen tulee määrätä perunkirjoitukselle paikka ja aika, sekä huolehtia, että asianosaiset saavat tiedon tästä. Perunkirjoitusta varten valitaan myös *kaksi uskottua miestä*. Näiden valinta on myös perunkirjoitusvelvollisen henkilön vastuulla. (Norri 2005 s.271.)

Vaikka kuolinpesässä voi olla useampi perunkirjoitusvelvollinen, ainoastaan yksi henkilö ottaa asian hoitaakseen. Yleensä tätä velvollisuutta hoitaa leski. Ainut edellytys perunkirjoitusvelvolliselle on, että tämän tulee olla oikeustoimikelpoinen. Näin ollen esimerkiksi alaikäinen pesän osakas tai henkilö, jonka ei muuten katsota olevan täysivaltainen, ei ole velvollinen toimittamaan perunkirjoitusta. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 87-88.)

5.1.2 Perunkirjoituksen aika, paikka ja kutsumismenettely

Kuten edellä jo mainittiin, tulee perunkirjoitus suorittaa kolmen kuukauden kuluessa siitä, kun henkilö on kuollut. Mikäli perunkirjoitusta ei kuitenkaan erityisestä syystä pystytä järjestämään kolmen kuukauden kuluessa henkilön kuolemasta, tulee siihen hakea lykkäystä. Haku tulee kuitenkin tapahtua tämän kolmen kuukauden sisällä. Lykkäystä perunkirjoitukseen haetaan ja sen voi myöntää kunkin

vainajan paikkakunnan lääninverovirasto. Mikäli perunkirjoitus jää tekemättä määräaikana, eikä lykkäystä esteen takia ole haettu, katsotaan, että perunkirjoitus on jäänyt tekemättä. Tämä voi johtaa perunkirjoitusvelvollisen vastuuseen kaikista vainajan veloista, mikäli hänellä niitä on. (Norri 2005, s268)

Perunkirjoitustilaisuuteen tulee kutsua paikalle kaikki kuolinpesän osakkaat sekä toissijaiset omaisuuden saajat. Toissijaisilla omaisuuden saajilla tarkoitetaan tässä tilanteessa niitä, jotka ovat perunkirjoitushetkellä lähinnä perintöön oikeutettuja. Leski on myös aina kutsuttava perunkirjoitustilaisuuteen. Siitäkin huolimatta, vaikka tämä ei olisi pesän osakas. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 105.)

Kun perunkirjoituksen ajankohta on päätetty, tulee sitä ilmoittaa kaikille kuolinpesän osakkaille. Perintökaaressa mainitaan, että kutsuminen perunkirjoitustilaisuuteen tulisi tapahtua hyvissä ajoin ennen tilaisuuden toimittamista. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 102,104) Lähtökohtaisesti perunkirjoitus voidaan pitää aikaisintaan kahden viikon kuluttua siitä, kun kutsu perunkirjoitukseen on lähetetty. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 86.) Kutsu perunkirjoitustilaisuuteen tulee toimittaa todisteellisesti, esimerkiksi kirjatulla kirjeellä. Tämä on erityisen tärkeää sellaisissa tilanteissa, missä kuolinpesän osakkaiden välillä on erimielisyyksiä. (Norri 2005, 271)

Perunkirjoituspaikasta ei ole määrätty laissa. Yleensä se kuitenkin järjestetään vainajan kotipaikkakunnalla, esimerkiksi vainajan asunnossa, mikäli siihen on mahdollisuus. Perunkirjoitus voidaan kuitenkin järjestää myös esimerkiksi jonkun pesän osakkaan kotona tai pankin tai asianajajatoimiston tiloissa. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 86.)

Mikäli vainajalla on omaisuutta usealla eri paikkakunnalla, voidaan perunkirjoitus toimittaa erikseen jokaisella niistä. Mikäli perukirjoja tehdään useampi edellä mainitusta syystä, tulee olla tarkkana, että johonkin perukirjan tulee yhdistää kaikki velat ja varat. (Perintökaari luku 20, 7§)

5.1.3 Uskotut miehet

Laki määrää, että peruskirjoitustilaisuutta varten tulee nimetä kaksi uskottua miestä. Uskotuille miehille ei ole asetettu laissa vaatimuksia, mutta kaikkien edun kannalta heidän tulisi olla täysivaltaisia ja oikeustoimikelpoisia. Uskottujen miesten tulisi pystyä lisäksi arvioimaan varallisuutta mahdollisimman puolueettomasti ja yleispätevästi. (Aarnio, Kangas, Puronen 1996, 79) Osaavien uskottujen miesten hankkiminen on kaikkien pesän osakkaiden etu, sillä näin vältetään esimerkiksi tarpeettoman suuret perintöverojen maksut. (Linnainmaa 2002, 79)

Perunkirjoitusta hoitava pesän osakas voi siirtää valitsemilleen uskotuille miehille tehtävän kutsua perunkirjoitus koolle. Lisäksi uskotut miehet voivat hankkia perunkirjoitukseen tarvittavat asiakirjat, mikäli pesän osakas ei niitä itse hanki. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 85)

5.1.4 Perunkirjoituksessa tarvittavat selvityksen ja asiakirjat

Perunkirjoituksen pitämisessä ei kannata pitää liiallista kiirettä. Usein se pidetään vasta hieman ennen kolmen kuukauden määräajan loppumista. Tämä siksi, että ehditään rauhassa koota perunkirjoituksessa tarvittavat selvitykset ja asiakirjat yhteen. Myös esimerkiksi tiedot hautajaiskuluista tarvitaan perunkirjoitustilaisuudessa, joten olisi suotavaa, että hautajaiset olisi järjestetty ennen perunkirjoitusta. (Norri 2005 273)

Kuten jo mainittiin, pitää perunkirjoitustilaisuutta varten hankkia erilaisia asiakirjoja ja paperisia selvityksiä vainajasta ja tämän elämästä. Alla on koottu muistilista tarvittavista asiakirjoista.

- sukuselvitys vainajasta
- vainajan ja tämän puolison lainhuudot
- vainajan mahdollinen testamentti
- avioehtosopimus, jos on
- mikäli vainajan puoliso on kuollut aikaisemmin, tulee hankkia tämän kuoleman jälkeen laadittu perukirja

- Kuitit kuluista, jotka ovat aiheutuneet hautajaisjärjestelyistä. Lisäksi kuitit kuluista, jotka on maksettu pankkitililtä vainajan kuoleman jälkeen, mutta jotka liittyvät hänen elinaikaansa, esimerkiksi sairaalamaksut, sähkölaskut jne.
- saldotodistukset pankeista. Niistä käy ilmi koko vainajan ja lesken varallisuus korkoineen sekä velat korkoineen kuolinpäivänä
- Arvo-osuustilin ote, mikäli vainajalla sijoituksia
- Kopio vainajan viimeisestä veroilmoituksesta

Kun yllä mainitut asiakirjat ovat kasassa, voidaan perunkirjoitus suorittaa. (Norri 2005, 273)

5.2 Perukirjan sisältö

Perukirjan voidaan katsoa koostuvan kolmesta osasta; johdanto-osasta, varsinaisesta sisällöstä ja uskottujen miesten vakuutuksista. Koko perukirjan luotettavuus muodostuu edellä mainittujen osien kokonaisuudesta. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 114)

Perintökaaren 20 luvussa on säädetty perukirjan sisällöstä. Sen mukaan perukirjassa tulee mainita toimituksen aika ja paikka, vainajan täydellinen nimi, ammatti ja kotipaikka sekä syntymä- ja kuolinpäivä. Tämän lisäksi perukirjasta tulee löytyä osakkaiden nimet henkilötietoineen. Mikäli kuolinpesän osakkaista joku on alaikäinen, tulee heidän syntymäpäivänsä, sekä mahdollinen sukulaisuus merkitä ylös. Perillinen on aina mainittava perukirjassa. Siinäkin tapauksessa, vaikka perillinen ei perisi mitään pesästä. Lisäksi perukirjasta tulee käydä ilmi perunkirjoitukseen osallistuneiden henkilöiden nimet. (Perintökaari luku 20, 3§.) Tätä osaa voidaan kutsua ns. perukirjan johdanto-osaksi.

Perukirjaan tulee luetteloida kaikki vainajan varat sekä velat sellaisina kuin ne olivat kuolinhetkellä niin, että tiedossa on vainajan koko omaisuuden arvo. Mikäli vainaja on ollut naimissa ja puoliso on elossa, tulee perukirjaan lisätä lesken varat. Puolison kanssa yhteisesti otetuista veloista ja varoista ja puolisoitten osuudesta niihin tulee myös mainita. Lisäksi merkinnät mahdollisista ennakkoperinnöistä,

lahjoista ja henkivakuutuksista tulee löytyä perukirjasta. (Perintökaari luku 20, 4§.) Tämä osa perukirjasta on varsinaista sisältöosuutta.

Vainajan kiinteästä ja irtaimesta omaisuudesta, esimerkiksi kiinteistöstä, tulee hankkia tarvittavat saantokirjat ja rekisteritiedot, esimerkiksi lainhuuto- sekä rasi-tustodistus. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 4)

Perukirjasta tulee löytyä lisäksi merkintä siitä, että uskotut miehet todistavat mer-kinneensä tehtyyn perukirjaan kaiken oikein ja arvioineet kuolinpesän varallisuus-den parhaan ymmärryksensä mukaisesti. (Perintökaari luku 20, 6§) Tämä osuus on perukirjan kolmas elementti, eli uskottujen miesten vakuutus.

Perukirjaan lisätään liitteiksi vainajan sukuselvitys ja muut mahdolliset asiakirjat, jotka ovat välttämättömiä omaisuussuhteiden selvittämiseksi. Tällaisia ovat esi-merkiksi avioehtosopimus tai testamentti. (Perintökaari luku 20, 5§.) Perukirjan tulee allekirjoittaa uskotut miehet, sekä pesän luovuttaja.

Valmis perukirja toimitetaan kuukauden kuluessa sen paikkakunnan veroviras-toon, joka oli vainajan kotipaikka tämän kuollessa. (Linnainmaa 2002, 82.) Hyvän perunkirjoitustavan mukaan kappaleet perukirjasta toimitetaan veroviraston lisäksi myös kaikille pesän osakkaille. Mikäli joku kuolinpesän osakkaista on alaikäinen tai edunvalvonnanalainen, tulee jäljennös perukirjasta toimittaa myös paikalliselle maistraatille. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 144-145)

Perukirjaa ei voi osituksen ja perinnönjaon tapaan moittia. Mikäli joku pesän osakkaista on tyytymätön perunkirjoitukseen, tulee hänen omatoimisesti toimitut-taa kokonaan uuden perunkirjoituksen. Uusi peruskirja tulee toimittaa veroviras-tolle kuten edellinenkin. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 145)

5.3 Lisäperunkirja

Mikäli perunkirjoituksen jälkeen käy ilmi, että vainajalla on velkoja tai varoja, joita ei ole kirjattu jo tehtyyn perukirjaan, tulee tehdä lisäperukirja. Lisäperukirjan laatiminen ei eroa mitenkään alkuperäisen perukirjan laatimisesta. Valmis lisäpe-

rukirja tulee toimittaa verotoimistaan enintään kuukauden kuluttua siitä, kun lisäperukirja on tehty. (Norri 2005 s.276.)

6 KUOLINPESÄN PANKKIASIOINTI

Tieto henkilön kuolemasta välittyy pankille automaattisesti Väestörekisterikeskuksen kautta. Tiedon välittyminen väestörekisterikeskuksen kautta kuitenkin kestää jonkin aikaa, joten usein pankki on ehtinyt saada jo tiedon vainajan omaisilta ennen kuin se saapuu pankkiin tätä kautta. Kuolemantapauksesta kannattaa siis ilmoittaa pankille itse, jotta tieto saapuu perille nopeasti. Ilmoittamisen yhteydessä tulee pankkiin toimittaa myös kirjallinen todistus kuolemasta. Tällaisia todistuksia ovat esimerkiksi virkatodistus ja kuolintodistus. (Nordea 2014) Kuolemasta ilmoittaminen on tärkeää, sillä pankki ei saa antaa tietoja kuolinpesästä eteenpäin, ennen kuin on todisteellisesti näytetty selvitys henkilön kuolemasta, sekä mahdollisen kysyjän osuus kuolinpesään. (Finanssialan keskusliitto 2009)

Kun pankin asiakas kuolee, hänen tilalleen varojen omistajaksi siirtyvät kuolinpesän osakkaat. Tileissä, arvopaperisäilytyksissä jne. olleet käyttöoikeudet lakkaa kun pankki on saanut tiedon kuolemasta. Myös olemassa olevat luotto- maksu- ja rinnakkaiskortit lopetetaan. (Nordea 2014)

Mikäli vainajalla ja leskellä on yhteisiä tilejä, niiden käyttö riippuu siitä, ovatko tilit ns. JA-tilejä vai TAI-tilejä. Vainajan kuoltua yhteisen tilin toiseksi omistajaksi tulee vainajan jälkeen tämän perilliset. Ja-tili tarkoittaa, että tilinomistajina ja näin ollen tilin käyttöön oikeutettuina ovat ainoastaan leski ja vainaja yhdessä. Mahdollista ja-tiliä voi käyttää siis ainoastaan leski ja kuolinpesän osakkaat yhdessä. Mikäli puolisoilla on ollut käytössään ns. tai-tili, tarkoittaa se, että tiliä voi käyttää sekä leski että kuolinpesän osakkaat erikseen. Tai-tiliin voidaan kuitenkin laittaa lesken tai osakkaiden pyynnöstä rajoitus, jonka jälkeen tiliä voi käyttää ainoastaan edellä mainitut yhdessä. (Linnainmaa 2002, 97) Lesken omissa nimissä olevat tilit eivät kuulu kuolinpesään, vaikka ne onkin ilmoitettava perukirjaan. Näin ollen osakkailla ei ole oikeutta käyttää lesken tilejä, vaan leski hoitaa omia pankkiasioitaan, kuten ennen. (Nordea2014)

6.1 Pankkiasiointi ennen perunkirjoitusta

Lähtökohtaisesti ainoastaan kaikki kuolinpesän osakkaat yhdessä saavat käyttää vainajan nimissä olleita tilejä. On olemassa kuitenkin poikkeuksia tilanteista, joissa yksikin pesän osakas voi käyttää tilejä. (Nordea 2011.)

Ennen perunkirjoituksen suorittamista vainajan tililtä voidaan nostaa rahaa hautajais- ja perunkirjoituskuluihin sekä muihin kuolinpesän hoidosta ja selvityksestä aiheutuviin kustannuksiin. Lähtökohtaisesti rahaa saa nostaa näihin tarkoituksiin ainoastaan kuittia vastaan. (Koponen 2005, 51) Tällaisen edellä mainitun noston voi tehdä yksikin pesän osakas eikä siihen tarvita erillistä valtakirjaa.

Yksi osakas on oikeutettu ilman muiden osakkaiden suostumusta saamaan myös saldotodistukset vainajan tileistä ja lainoista tämän kuolinpäivältä perunkirjoitusta varten. Lisäksi osakas voi saada tietoja vainajan kuolinpäivältä tämän tileistä, lainoista ja vastuista. Mikäli vainajalla on ollut käytössään tallelokero, voi yksi pesän osakas luetteloida sen sisällön yhdessä pankin toimihenkilön kanssa. (Nordea 2014) Edellä mainitut toimet on siis mahdollista suorittaa ilman muiden pesän osakkaiden suostumusta. Tämä edellyttää kuitenkin, että asioivalla henkilöllä on virkatodistus, josta selviää tämän osakkuus pesään joko leskenä tai perillisenä.

6.2 Pankkiasiointi perunkirjoituksen jälkeen

Perunkirjoituksen jälkeen kaikkien kuolinpesän osakkaiden suostumus tarvitaan kun halutaan nostaa vainajan tililtä käteistä rahaa, jakaa vainajan omaisuutta tai tyhjentää tallelokero. Myös arvopapereiden myymiseen, muihin kun kuolinpesälle kuuluvien laskujen maksamiseen ja pankkitietojen luovuttamiseen vainajan elinajalta tarvitaan jokaisen pesän osakkaan suostumus. Usein pesän osakkaat asuvat eri paikkakunnilla tai jopa eri maissa, joten kaikkien on vaikea päästä paikalle antamaan suostumustaan tähän. Yleinen käytäntö onkin, että muut kuolinpesän osakkaat valtuuttavat valtakirjalla nimeämänsä osakkaan hoitamaan kuolinpesän kaikkia asioita. Valtakirjaan merkitään ylös kenen kuolinpesän asiointia valtuutus koskee ja mihin toimenpiteisiin valtuutettu on oikeutettu. Valtakirjasta tulee löytyä myös kaikkien pesän osakkaiden, eli valtuutetun ja valtuuttajien henki-

lötiedot. (Nordea 2014) Valtakirjan voi tehdä itse, mutta usein pankeilla on valmiita valtakirjoja kyseiseen tarkoitukseen.

Valmis ja maistraatin vahvistama perukirja liitteineen tulee toimittaa vainajan pankkiin tutkittavaksi mahdollisimman pian sen valmistuttua. Liitteinä perukirjan toimittamisen yhteydessä tulee toimittaa kopiot testamenteista ja niiden tiedoksiannoista. Mikäli perukirja ei ole maistraatin vahvistaman, tulee toimittaa myös katkeamaton sukuselvitys, eli selvitys vainajan virkatodistuksista 15 vuoden iästä aina tämän kuolemaan saakka. Joissakin tapauksissa tulee toimittaa myös avioehtosopimus sekä muita perukirjoja liitteineen. (Osuuspankki 2014)

Kun omaisuus on jaettu, on jokaisella osakkaalla oikeus määrätä omasta osastaan. (Koponen 2005, 53.)

7 KUOLLEEN HENKILÖN JA KUOLINPESÄN VELKA

Perintökaaren 21 luvussa säädetään vainajan ja kuolinpesän veloista. Sen mukaan kuolleen henkilön ja kuolinpesän velat suoritetaan kuolinpesän varoista. Velat voidaan jakaa pesänselvitysvelkoihin, vainajan perittäviin velkoihin ja muihin velkoihin. (Perintökaari 21 1§)

Veloista ensimmäisenä maksetaan aina *pesänselvitysvelat* erääntymisjärjestyksessä. (perintökaari 21 1§) Pesänselvitysveloista säädetään erikseen Perintökaaren 18 luvussa ja niihin katsotaan kuuluvaksi esimerkiksi kohtuulliset hautaus- ja perunkirjoituskustannukset sekä pesän hoidosta, hallinnosta ja selvityksestä syntyneet tarpeelliset kustannukset. (Perintökaari 18 5§)

Pesänselvitysvelkojen jälkeen maksetaan *perittävät velat*. Vainajan jälkeensä jättämät perittävät velat tarkoittavat velkoja, jotka ovat syntyneet vainajan eläessä. Viimeiseksi suoritettavat *muut velat* tarkoittavat velkoja, jotka on otettu perittävän kuoleman jälkeen tarkoitukseen joka ei liity kuolinpesään ja sen saattamiseen jakokuntoon. Tällaisia velkoja ovat esimerkiksi velat, jotka on otettu jäämistöön kuuluvaa kiinteistön korjausta varten. (Aarnio & Kangas 2009, 627)

7.1 Osakkaan henkilökohtainen vastuu veloista

Lähtökohtaisesti kuolinpesän osakkaat eivät joudu henkilökohtaisesti vastaamaan vainajan ja kuolinpesän veloista, vaan ne maksetaan kuolinpesän varoista. Perintökaaren 21 luvussa on säädetty kuitenkin poikkeuksista, joissa pesän osakas voi joutua henkilökohtaiseen velkavastuuseen pesän veloista.

Mikäli perunkirjoitusvelvollinen pesän osakas on laiminlyönyt perunkirjoituksen toimittamisen määräajassa, voi hän joutua henkilökohtaisesti vastaamaan vainajan veloista. Myös velkojen oikeuksien vaarantaminen antamalla tahallaan väärää tietoa tai salannut sen perunkirjoituksessa tai sitä vahvistaessaan voi johtaa henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan veloista. (Koponen 2005, 112) Edellä mainittua ei kuitenkaan sovelleta pesän osakkaaseen, jota edustaa edunvalvoja. (Perintökaari luku 21, 1§)

Osakkaan velkavastuu ulottuu myös tilanteisiin, joissa perunkirjoituksen jälkeen on laadittava täydennys- tai oikaisuperukirja. Tällaisen perukirjan laatimatta jättäminen voi johtaa osakkaan henkilökohtaiseen velkavastuuseen. Tämä tulee kyseeseen kuitenkin vain tilanteissa, joissa voidaan katsoa laiminlyönnin olevan erityisen moitittava ottaen huomioon ilmenneet varat tai velat ja muut olosuhteet. (Perintökaari luku 21, 3§.) Lisäksi osakkaat vastaavat henkilökohtaisesti veloista, jotka ovat itse tehneet pesän lukuun toimiessaan pesän nimissä. (Koponen 2005, 112.)

Osakkaan joutumista henkilökohtaiseen velkavastuuseen käsitellään myös korkeimman oikeuden tapauksessa 1997:123. Tapauksessa on kysymys siitä, olivatko pesän osakkaat ryhtyneet sellaisiin kuolinpesää koskeviin toimiin, jotka johtavat heidän henkilökohtaiseen vastuuseen pesän ja vainajan veloista.

Pirjo Kanerva nosti kanteen kuolleen avomiehensä Jorma Jaakkolan oikeudenomistajia Sirkka Jaakkolaa, Arja Lehneriä ja Merja Mäkitä vastaan. Kanerva oli elänyt Jaakkolan kanssa avoliitossa 15 vuoden verran ja maksanut tämän kuolinpesän velkaa yhteensä 10 372,80 markkaa ja lisäksi Jaakkolan lainan lyhennyksiä ja korkoja yhteensä 20 724,30 markkaa. Jaakkolan kuolinpesä oli ylivelkainen. Osakkaat eivät olleet luovuttanut sitä konkurssiin eivätkä pesänselvittäjän hallintoon.

Kanervalla oli käytössään kuolleen Jaakkolan auto, jota oikeudenomistaja Sirkka Jaakkola vaati poisotettavaksi tältä piirin nimismiehen kautta. Sirkka Jaakkola, Lehner ja Mäkinen olivat antaneet Kanervalle valtakirjan, joka oikeuttaa tämän myymään kuolinpesään kuuluvan kiinteistön. Lisäksi he olivat ilmoittaneet kirjallisesti lupuvansa perinnöstään Kanervan hyväksi. Edellä mainituilla toimilla oikeudenomistajat olivat ryhtyneet perintökaareissa tarkoitettuihin pesää koskeviin toimiin, jotka johtavat osakkaiden henkilökohtaiseen velkavastuuseen vainajan ja kuolinpesän veloista. Tähän vedoten kuolleen Jaakkolan avopuoliso Kanerva vaati oikeudenomistajia suorittamaan edellä mainitut summat takaisin hänelle korkoineen.

Toissijaisesti Kanerva vaatii, että vastaajat velvoitetaan maksamaan kanteessa tarkoitetut summat kuolinpesän varoista.

Käräjäoikeus katsoi, että vastaajat olivat antaneet pesään kuuluvan kiinteistön myymiseen oikeuttavan valtakirjan Kanervalle ja myöhemmin peruneen tämän, koska heille oli selvinnyt, että se voi johtaa henkilökohtaiseen vastuuseen kuolinpesän ja vainajan veloista. Lisäksi he olivat ilmoittaneet kirjallisesti luopuvansa perinnöstään Kanervan hyväksi. Kanerva ei ollut hyväksynyt luovutusta. Auto, josta Sirkka Jaakkola oli itselleen vaatinut, oli edelleen pesän kantajan hallussa. Perunkirjoituksen jälkeenkin kaikki pesän omaisuus ja velat olivat olleet Kanervan hallussa. Katsottiin, että vastaajat eivät olleet osallistuneet kuolinpesän asioiden hoitoon, eikä saaneet pesästä etua itselleen. Näin ollen käräjäoikeus katsoi, että vastaajat eivät olleet ryhtyneet sellaisiin toimiin, jotka johtaisivat osakkaiden henkilökohtaiseen vastuuseen vainajan ja pesän veloista. Näin ollen kanteen ensisijainen vaatimus hylättiin ja vastaajat määrättiin maksamaan kuolinpesän varoista Kanervalle tämän vaatiman summan korkoineen.

Kanerva valitti hovioikeuteen. Hovioikeus katsoi, että kuolinpesän osakas voi perintökaaren 21 luvun 18 §:n perusteella vapautua perintökaaren 21 luvun 1 §:n mukaisesta pesän luovuttamisen laiminlyönnistä johtuvasta vastuusta, mikäli osakas ei ollut saanut mitään etua pesästä eikä myöskään ryhtynyt muihin sitä koskeviin toimenpiteisiin kuin mitkä perintökaaren 18 luvun 3 §:n nojalla olivat olleet hänen velvollisuutenaan ja osallistunut perunkirjoitukseen.

Vastaajat olivat antaneet kiinteistön myyntiin oikeuttavan valtakirja. Tämän takia Kanerva oli antanut myyntitoimeksiannon kiinteistönvälittäjälle. Myyntitoimeksianto oli sittemmin peruttu. Hovioikeus katsoi, että myyntitoimeksiantoa ei voida pitää sellaisena toimenpiteenä, josta säädetään perintökaaren 18 luvun 3§:ssa. Näin ollen vastaajat Sirkka Jaakkola, Lehner ja Mäkinen eivät olleet vapautu-

neet perintökaaren 21 luvussa mainitusta perinnön luovuttamisen laiminlyönnistä syntyneestä vastuusta. Hovioikeus kumosi käräjäoikeuden päätöksen ja velvoitti vastaajat maksamaan Kanervalle tämän vaatiman summan korkoineen omista henkilökohtaisista tai kuolinpesän varoistaan.

Vastaajat valittivat korkeimpaan oikeuteen. Edellä mainituin perustein korkein oikeus katsoi, että vastaajat eivät olleet saaneet pesästä etua, eikä ilmoitus perinnöstä luopumiselle Kanervan hyväksi ollut sellainen toimi, joka johtaisi pesän osakkaan henkilökohtaiseen velkavastuuseen. Näin ollen hovioikeuden tuomio kumottiin ja asia jätettiin käräjäoikeuden tuomion varaan. (KKO 1997:123)

7.2 Ylivelkainen kuolinpesä

Kuolinpesän katsotaan olevan *ylivelkainen*, jos pesän varat eivät riitä kattamaan kaikkia velkoja. Kuten edellä jo mainittiin, ei pesän osakas ole lähtökohtaisesti vastuussa pesän veloista. Velka ei siis periydy, vaikka sitä olisi yli pesän varojen. Mikäli pesä on ylivelkainen, voi pesänselvittäjä hakea kuolinpesän asettamista konkurssiin. (Koponen 2005, 111)

Kuolinpesän on konkurssilain mukaan mahdollista asettaa konkurssiin. (konkurssilaki 1:3) Kuolinpesä voidaan asettaa konkurssiin ainoastaan silloin, kun sen katsotaan olevan tarkoituksenmukaista pesän laajuuden, omaisuuden muuntamisen rahaksi tai muun erityisen syyn vuoksi. Konkurssiin asettamisen tavoitteena on käyttää olemassa oleva omaisuus pesän ja vainajan velkojen maksuun. (Konkurssilaki 2:5)

Kuolinpesän asettamisesta konkurssiin päättää se tuomioistuin, jonka alueella vainajalla oli kotipaikka tai vakituinen asuinpaikka. Konkurssin hakeminen tapahtuu samoin, kun tavallisella henkilöllä. Hakemukseen on lisäksi liitettävä perukirja tai muu selvitys kuolinpesän ylivelkaisuudesta. Perukirja toimii konkurssipesän omaisuusluettelona. (Konkurssilaki 7:5)

8 KUOLINPESÄN VEROTUS

Kuolinpesän osakkaat vastaavat pesän veroista yhteisvastuullisesti. Verojen maksu tapahtuu vainajan kotikunnan verovirastoon. (Verohallinto 2014)

8.1 Verotus kuolinvuodelta

Verovirasto lähettää kuolinpesälle esitetyt veroilmoituksen vainajan kuolinvuodelta. Se tulee tarkistaa sekä tarvittaessa täydentää, allekirjoittaa ja palauttaa. Veroilmoituksen voi tarkistaa joku pesän osakkaista. Mikäli pesä on jonkun muun hallussa, esimerkiksi lesken, voi hän tehdä tämän. Myös ulkopuolisella henkilöllä, joka on valtuutettu hoitamaan kuolinpesän asioita, on oikeus tarkistukseen. (Verohallinto 2013 a)

Perussääntö on, että jakamatonta kuolinpesää verotetaan sekä vainajan, että kuolinpesän omaisuudesta ja tuloista, jotka on saatu ennen vainajan kuolinhetkeä sekä kuoleman jälkeen. Tällaisesta esimerkkinä on kuolinhetkellä maksamatta olevat palkat. Kuolinpesälle myönnetään verotuksessa samat vähennykset, jotka olisi myönnetty, mikäli vainaja olisi elänyt verovuoden loppuun. Tästä esimerkkinä tulonhankkimiskulut sekä asuntolainan korot. (Koponen 2005, 60)

Mikäli kuolinpesä ehditään jakaa kokonaan samana vuonna, kun se on syntynyt, vastaa pesän osakkaat osuuttaan vastaavasta verosta, joka sen jälkeen syntyy, itse. (Aarnio, Kangas, Puronen, Rabinä 2011, 299)

8.1.2 Poikkeukset

Edellä mainittuun perussääntöön on olemassa muutama poikkeustilanne. Mikäli perittävä on testamentannut jollekin jonkun oikeuden, esimerkiksi tekijänoikeuden, verotetaan kuoleman jälkeen saaduista tuloista tulojen saajaa, eli tekijänoikeuden saanutta henkilöä. Poikkeustilanne on myös, jos perittävällä on vain yksi perillinen. Tällöin kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena. Kuolinpesä syntyy verotuksellisesti henkilön kuollessa ja päättyy, kun perunkirjoitus on suoritettu. (Koponen 2005, 60-61)

8.2 Verotus kuolinvuoden jälkeen

Kuolinvuoden jälkeisinä vuosina kuolinpesää verotetaan erillisenä verovelvollisena. Tämä tarkoittaa, että pesän tuloja ei jaeta osakkaiden tuloina verotettaviksi. Verotus tapahtuu siis käytännössä samalla tavalla, kuin tavallisen henkilön verotus. (Koponen 2005, 61)

Verotus määräytyy sen mukaan, onko tulo ansio- vai pääomatuloa. Ansiotuloiksi lasketaan esimerkiksi takautuvasti maksettavat eläkkeet. Ansiotulojen verotus on progressiivinen. Pääomatuloista maksetaan vuonna 2014 veroja 30% 40 000 euroon asti. Ylimenevästä summasta verojen osuus on 32%. Pääomatuloiksi lasketaan kaikki tulot, jotka saadaan omistusvarallisuudesta, esimerkiksi vuokratulot. (Verohallinto 2013 a)

Mikäli kuolinpesän nimiin harjoitetaan esimerkiksi maataloustoimintaa, katsotaan niistä saadut tulot yritystuloiksi. Vainajan kuolinvuodesta kolmen vuoden kuluttua aletaan kuolinpesää verottaa yhtymänä. Tällöin verotus siirtyy maksettavaksi pesän osakkaille näiden tulona. (Verohallinto 2013a)

Mikäli vainaja kuului kuollessaan seurakuntaan, maksetaan kuolinpesästä myös kirkollisveroa. (Verohallinto 2013 a)

Kuolinpesän puolesta on tehtävä veroilmoitus niin kauan, kun kuolinpesä on olemassa. Mikäli kuolinpesä lopetetaan, tulee viimeinen veroilmoitus tehdä siltä vuodelta, kun kuolinpesä lakkaa olemasta. (Koponen 2005, 68)

9 PERINTÖVEROTUS

Perintö- ja lahjaverolain mukaan omaisuutta perintönä tai lahjana saava henkilö on velvollinen suorittamaan siitä veroa. (PerVL 1:1) Tarkemmin määriteltynä perintöveroa tulee suorittaa perintönä tai testamentilla saadusta omaisuudesta, mikäli perittävä, perijä tai testamentinsaaja on asunut vainajan kuolinhetkellä Suomessa. Perintöveroa tulee suorittaa myös perintönä tai testamentilla saadusta Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta ja yhteisön osuuksista ja osakkeista, joiden varoista yli puolet muodostuu Suomessa olevasta kiinteästä omaisuudesta. (PerVL, 2:4)

Perintöverotus suoritetaan perukirjassa olevien tietojen pohjalta ja sen suorittaa se verovirasto, jonka alueella vainaja asui kuolinhetkellään. Perukirja tulee toimittaa tähän verovirastoon kuukauden kuluessa perunkirjoituksesta. Toimituksen viivästyminen voi aiheuttaa korotuksia perintöveroon. (Linnainmaa 2002, 102.) Toimitamisaikaan voi hakea pidennystä, mikäli se on tarpeen. Pidennystä haetaan kirjallisella hakemuksella, joka tulee toimittaa asiaa käsittelevään verovirastoon kolmen kuukauden kuluessa vainajan kuolinpäivästä. (Verohallinto 2011)

Perukirjan toimittamisen jälkeen alkaa käsittelyvaihe, joka kestää verotoimistosta riippuen noin 3-6 kuukautta. Perintöverotuspäätöksen valmistuttua se lähetetään tiedoksi perillisille. Mikäli perillinen on tyytymätön verotuspäätökseen, voi hän hakea tähän muutosta oikaisuvaatimuksen avulla. Oikaisuvaatimus on tehtävä viiden vuoden kuluessa sen vuoden seuraavasta vuodesta, kun perintövero on suoritettu. (Verohallinto 2014)

Perintövero määräytyy jokaiselle perilliselle erikseen ja näin ollen se on jokaisen henkilökohtaista veroa. Jokainen vastaa itse siitä, että vero maksetaan ajallaan eivätkä muut osakkaat ole vastuussa sen suorittamisesta. Perintövero tulee suorittaa kolmen kuukauden kuluessa veropäätöksen postittamisesta. Mikäli veron määrä on alle 500 euroa, tulee se maksaa kertasuorituksena. Muutoin veron voi maksaa osissa, jolloin erän toinen eräpäivä on kahden kuukauden kuluttua ensimmäi-

sen erän eräpäivästä. Tulee muistaa, että perintövero on suoritettava eräpäivään mennessä, vaikka verotuspäätökseen haettaisiinkin muutosta. (Verohallinto 2010)

Perintöveroa maksavat siis perilliset ja mahdollisen testamentinsaajat. Perintöveron suuruus määräytyy perittävän omaisuuden mukaan ja näin ollen se määritellään kullekin perilliselle erikseen. Alle 20 000 euron suuruudesta perintöosasta ei tarvitse maksaa veroja. (Verohallinto 2014)

Perinnön suuruuden lisäksi perintöveron määrään vaikuttaa sukulaisuussuhde. Perintöverotus jaetaan perintöveroluokkiin sen mukaan, kuinka läheinen sukulaisuussuhde vainajan ja perittävät tai testamentinsaajan välillä vallitsee. (Linnainmaa 2002, 103)

1.1.2013 alkaen perintöveroluokittelu on jaettu *kahteen veroluokkaan*. Ensimmäiseen perintöveroluokkaan katsotaan kuuluvaksi vainajan aviopuoliso sekä ylenevässä ja alenevassa polvessa oleva perillinen, kuten vanhempi, isovanhempi, lapsi tai lapsenlapsi. Ottolapsen ja tämän vanhemman sukulaisuus rinnastetaan biologiseen sukulaisuussuhteeseen. Näiden lisäksi ensimmäiseen veroluokkaan kuuluu perittävän aviopuolison lapset ja lapsenlapset, sekä perittävän kihlakumppani. Kihlatun katsotaan kuuluvan tähän veroluokkaan siltä osin, mikäli hän saa perintökaareissa määriteltäviä avustusta toimeentulonsa turvaamiseksi. Toiseen veroluokkaan kuuluvat perittävän muut sukulaiset, sekä perheen ja suvun ulkopuoliset henkilöt. (Verohallinto 2014).

I Veroluokka 1.1.2013 alkaen

Perintö, arvo EUR	Maksettava vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osuudesta
20 000 - 40 000 EUR	100 EUR	7 %
40 000 - 60 000 EUR	1 500 EUR	10 %
60 000 - 200 000 EUR	3 500 EUR	13 %
200 000 - 1 000 000 EUR	21 700 EUR	16 %
1 000 000 EUR -	149 700 EUR	19 %

II Veroluokka 1.1.2013 alkaen

Perintö, arvo EUR	Maksettava vero alarajan kohdalla	Veroprosentti ylimenevästä osuudesta
20 000 - 40 000 EUR	100 EUR	20 %
40 000 - 60 000 EUR	4 100 EUR	26 %
60 000 - 1 000 000 EUR	9 300 EUR	32 %
1 000 000 EUR -	310 100 EUR	35 %

Taulukko 1. Perintöveron määräytyminen.

10 PERINNÖNJAKO

10.1 Laillisen perinnönjaon edellytykset

Jotta perinnönjako olisi lainvoimainen, se tulee suorittaa kaikilta osin niin kuin perintökaaressa on säädetty. Jako on laillinen, kun kaikki kuolinpesän osakkaat on kutsuttu todisteellisesti paikalle jakotilaisuuteen. (Aarnio & Kangas 2009, 1326) Jokaiselle perinnönjakoon osallistuvalle on lisäksi varattava tilaisuus tulla kuul-luksi jakoperusteista. Kuulemistilaisuus tulee olla kutsuttu koolle kohtuullisessa ajassa asianmukaisella tavalla. (Aarnio & Kangas 2009, 1327) Jotta perinnönjako olisi lainvoimainen, edellytetään, että kaikki pesän tiedossa oleva omaisuus tulee jaetuksi osakkaiden kesken. Lisäksi jaosta kirjatussa jakokirjasta tulee käydä ilmi omaisuuden reaalinen jakaminen esinekohtaisiin murto-osajakoihin. Pelkkien ar-vomääräisten jako-osuuksien ilmoittaminen ei riitä. Mikäli jonkun pesän osakkaan omaisuus on ulosmitattu, ei jakoa saa suorittaa, jos ulosottomieheltä ei ole saatu siihen lupaa. Ilman ulosottomiehen lupaa suoritettu perinnönjako on laiton. (Aar-nio & Kangas 2009, 1328)

Jokainen osakas voi halutessaan hakea muutosta laittomasti suoritettuun perinnön-jakoon ja vaatia laillisen jaon toimeenpanoa. Uuden perinnönjaon vaatiminen kohdistetaan pesänjakajalle, eikä vaatimuksen esittämiselle ole säädetty erityistä määräaika. (Aarnio & Kangas 2009, 1328)

10.2 Ennen perinnönjakoa

Ennen kun perinnönjako on mahdollinen, tulee perunkirjoituksen olla suoritettuna. (Aarnio & Kangas, 2002, 248) Mikäli perunkirjoitusta ei ole suoritettu, on pesän osakkaalla oikeus kieltää perinnönjaon aloittaminen. Tämä kiello koskee kuitenkin vain reaalista jakotoimitusta ja esimerkiksi perinnönjakoa valmisteleviin toi-miin voidaan ryhtyä. (Aarnio & Kangas 2009, 1208) Perinnönjakoa ei saa myös-kään suorittaa, mikäli pesän tai vainajan velkoja ei ole suoritettu, tai niistä on ase-tettu takaus tai muu vakuus, joka turvaa velan maksun (Perintökaari luku 21 6§)

10.3 Sopimusjako

Perinnönjako voidaan toimittaa joko sopimus- tai toimitusjakona. Ensisijaisesti perinnönjako pyritään aina toimittamaan sopimusjakona. Sen tarkoituksena on, että kuolinpesän osapuolet pääsevät yhteisymmärrykseen jäämistön jakamisesta ilman ulkopuolista pesänjakajaa. (Aarnio & Kangas 2002, 247) Mikäli joku asianomaisista on alaikäinen, tulee tämän edunvalvojan hakea sopimusjaon suorittamiseen hyväksyntä maistraatilta. (Norri 2005, 367)

10.4 Toimitusjako

Toimitusjakoa käytetään tilanteissa, joissa jonkin pesän osakkaan osuus jäämistöstä on ulosmitattu tai jos osakkaiden välillä on riitaa, eikä keskinäinen sopimusjako osakkaiden välillä siksi onnistu. Pesän osakas voi myös halutessaan vaatia toimitusjakoa ja pesänjakajaa ilman erityistä syytä niin halutessaan. Toimitusjako voidaan laittaa vireille ainoastaan hakemuksella, jossa vaaditaan pesänjakajan määrittämistä. (Norri 2005, 370)

Toimitusjako suoritetaan pesänjakajan määrittelemässä paikassa ja ajankohtana ja osakkaat on todistettavasti kutsuttava paikalle tilaisuuteen. Toimitusjaon tarkoituksena on saada osakkaat sopimaan pesänjaosta ns. omatoimisesti pesänjakajan avustuksella. Mikäli perinnönjaosta ei päästä yhteisymmärrykseen, suorittaa pesänjakaja perinnönjaon niin, että kullekin osakkaalle annetaan osa kaikenlaatuista omaisuudesta. (Perintökaari luku 23 7§, 8§)

10.5 Pesänjakaja

Pesän osakkaat saavat siis itse ehdottaa pesänjakajaksi haluamaansa henkilöä. Hakemus pesänjakajasta toimitetaan tuomioistuimelle. Hakemuksen tulee olla kirjallisessa muodossa ja sen liitteeksi pitää liittää jäljennös perukirjasta. Päätöksen toimitusjaon suorittavasta pesänjakajasta tekee tuomioistuin. (Aarnio & Kangas 2009, 1221-1222) Yleensä pesänjakajia määrätään vain yksi, mutta erityistilanteissa pesänjakajia voi olla kaksi tai useampi. Tällainen tulee kysymykseen, mikäli kuolinpesän jäämistö on laaja tai jos sen sisältämän omaisuuden erikoistiedot niin edellyttävät. (Aarnio & Kangas 2009, 1225)

Pesänjakajan esteellisyydestä ja vaatimuksista ei ole annettu erikseen säädöksiä. Perintökaaren 23 luvun mukaan tehtävään on määrättävä kyseiseen tehtävään sopiva henkilö. Säädos antaa tuomioistuimelle laajan harkintavallan, mutta yleisenä vähimmäisvaatimuksena voidaan kuitenkin pitää lakimieskoulutusta, koska pesänjakaja joutuu käsittelemään ja ratkaisemaan vaikeita oikeudellisia kysymyksiä. (Aarnio & kangas 2009, 1229) Pesänjakajaksi voidaan nimittää myös pesänselvittäjänä toiminut henkilö tai esteellinen henkilö, esimerkiksi kuolinpesän osakas. Tämä edellyttää, että kaikki pesän osakkaat ovat pesänjakajaksi nimitettävästä henkilöstä yksimielisiä. (Aarnio & Kangas 2009, 1230, 1240)

10.6 Perinnönjako prosessina

Perinnönjakoprosessi voidaan jakaa kahteen eri osaan; jako-osuuden määrittämiseen ja reaaliiseen jakotoimitukseen. Perillisen jako-osuus voidaan määritellä joko suhteelliseen tai arvomääräiseen osuuteen. Suhteellinen osuus ilmaisee murtoluvulla osuuden, jonka perijä saa muihin osakkaisiin verrattuna, esimerkiksi $1/2$, joka tarkoittaa, että perijä saa puolet koko jäämistöstä. Murtoluvun avulla määritellään se arvomääräinen, eli euromääräinen osuus, jonka osakas tulee saamaan. Nämä jako-osuuden määrittämiset tulee suorittaa, ennen kuin voidaan suorittaa reaaliinen jakotoimitus (Aarnio & Kangas 2009, 1026)

Jotta perinnönjako olisi lainmukainen, tulee jäämistöstä suorittaa reaaliinen jakotoimitus. Jakotoimitukseen kuuluu kaksi osaa. Ensimmäiseksi määritellään osakkaille tulevat oikeussubjektit. Tämä tarkoittaa, että tehdään päätös siitä, mitä omaisuutta kukin osakkaista saa. Kun edellä mainittu osuus on suoritettu, jaetaan osakkaille näille kuuluva omaisuus. (Aarnio & Kangas 2009, 1207)

10.7 Osittainen perinnönjako

Perinnönjaon tavoitteena on jäämistön jakaminen kaikilta osin. Aina tähän tavoitteeseen ei kuitenkaan päästä, koska osakkaat haluavat säilyttää osan jäämistöstä jakamattomana, eli suorittaa osittaisen perinnönjaon. Osittaisessa perinnönjaossa on samat edellytykset kuin perinnönjaossa, jossa koko jäämistöomaisuus jaetaan. (Aarnio & Kangas 2009, 1278)

10.8 Perinnönjakokirja

Jokaisesta perinnönjaosta tulee laatia jakokirja. Sen sisältövaatimuksia ei ole täsmennetty laissa. Jakokirjasta tulisi kuitenkin löytyä kaikkien asianosaisten nimet ja peruste oikeudesta, jolla he ovat osallisia. Lisäksi jakokirjaan tulisi merkitä suhteelliset jako-osuudet, arvomääräisten perintöosien suuruudet sekä reaalin perintöosuus, eli se osuus mitä kukin osakas on itselleen saanut. Edellä mainittujen lisäksi jakokirjasta tulee löytyä maininta siitä, onko perinnön saajien aviopuolisoilla avio-oikeutta saatuaan perintöön ja sen mahdolliseen tuottoon. (Aarnio & Kangas 2009, 1330-1331) Myös osittaisesta perinnönjaosta tehdään perinnönjakokirja.

10.9 OSITUS

Mikäli perittävä oli naimisissa kuolinhetkellään, tulee ennen perinnönjaon aloittamista suorittaa *ositus*. Osituksen tarkoituksena on selvittää ja eritellä, mikä omaisuudesta on lesken osaa ja mikä vainajan osaa. Ositus prosessina jaetaan kolmeen osaan; omaisuuden erotteluun, yhteisen omaisuuden jakoon ja tasinkojakoon, mikäli se on aiheellinen. (Norri 2005, 344) Ositus suoritetaan, mikäli leski tai kuolleen puolison perillinen sitä vaatii (AL IV osa luku 1 85§). Ositus voidaan aloittaa vasta, kun vainajan ja pesän velat on selvitetty ja hoidettu (PK 21:6).

10.9.1 Ositus prosessina

10.9.1.1 Omaisuuden erottelu

Osituksen aluksi erotellaan pesän omaisuus lesken ja puolison omaisuuteen, sekä puolisoitten yhteiseen omaisuuteen. Avioliittolain mukaan se omaisuus, mitä puolisoit ovat itse ennen avioliittoa ja avioliiton aikana hankkineet ovat heidän omaansa. Avioliitolla tai puolison kuolemalla ei ole siihen vaikutusta. Näin ollen lesken omaisuus kuuluu hänelle itselleen, kun taas vainajan omaisuus vainajalle itselleen. (Norri 2005, 344.) Usein avioliitossa puolisoit tekevät yhteisiä hankintoja ja omistavat esimerkiksi yhteisen asunto-osakkeen tai pankkitili, johon molempien tulot on ohjattu. Mikäli on epäselvää, kummalle puolisolle jokin omaisuus kuuluu, katsotaan sen olevan puolisoitten yhteistä omaisuutta. (AL IV OSA, 1: 89)

10.9.1.2 Yhteisen omaisuuden jako

Kun puolisoiden omaisuus on saatu eroteltua yhteiseen ja puolison omaan omaisuuteen, voidaan aloittaa yhteisen omaisuuden jako.

Ositus voidaan suorittaa joko sopimusosituksena tai toimitusosituksena riippuen siitä, pääsevätkö osapuolet sopuun osituksesta ilman pesänjakajaa. Sopimusjako tulee kyseeseen ainoastaan molempien puolisojen eläessä, eli mikäli sopimusta ei ole tehty puolisojen eläessä, suoritetaan ositus pesänjakajan toimesta toimitusosituksena. (Aarnio & Kangas 2002, 95.)

Itse jako, eli reaalinen jako on mahdollista tehdä kolmella eri tavalla riippuen esimerkiksi jaettavan omaisuuden laadusta ja määrästä. Ensisijaisena jakotapana voidaan pitää menettelyä, jossa omaisuus on mahdollista jakaa osiin. Tästä esimerkkinä osakesijoitus. Tällainen omaisuus jaetaan kahteen osaan, niin että leski, sekä perilliset saavat yhtä suuren osan. (Norri 2005, 345.)

Mikäli omaisuutta ei voida konkreettisesti jakaa kahtia, on ositus mahdollista suorittaa ns. vaihtona. Tämä tarkoittaa, että leski luopuu puoliksi omistamastaan omaisuudesta kokonaan ja luovuttaa sen kokonaan perillisille. Vaihdoissa leski saa tilalle muuta omaisuutta, jonka puoliomistuksesta vainajan perilliset ovat puolestaan luopuneet. Näin ollen molemmat osapuolet saavat täyden omistajuuden johonkin omaisuuteen. Jos kahden ns. vaihto-omaisuuden välille jää arvollista eroavaisuutta, se tasataan yleisimmin rahalla. On myös mahdollista, että omaisuuden jakaminen kahtia ei onnistu. Tällöin koko omaisuus myydään ja myynnistä saadut varat jaetaan osapuolten kesken. (Norri 2005, 345-346.)

10.9.1.3 Tasinkojako ja tasinkoprivilegi

Tasinkojaon tarkoituksen on avio-oikeuden toteuttaminen. Se tarkoittaa, että enemmän omistavan puolison varoista siirretään omaisuutta vähemmän omistavalle puolisolle. Mikäli puolisoilla on ollut avioehto, jolla avio-oikeus on poissuljettu molemmilta osapuolilta, ei tasinkojakoa suoriteta. (Norri 2005, 356-347.)

Osituslaskelmalla selvitetään tasingon määrä ja se, kumpi osapuoli on velvollinen maksamaan tasinkoa. Mikäli ensin kuolleen puolison netto-omaisuus on suurempi

kuin lesken, ovat perilliset velvollisia suorittamaan leskelle tasinkoa. Tasinko maksetaan leskelle ainoastaan, mikäli hän sitä vaatii ja esittää tasinkovaateen. (Aarnio & Kangas 2002, 117.)

ESIMERKKI: Ensiksi kuolleen puolison omaisuus on 200 000 euroa ja lesken omaisuus 100 000 euroa. Tasinkolaskelman mukaan perilliset ovat velvollisia suorittamaan leskelle 50 000 euroa tasinkoa.

Mikäli lesken omaisuus on suurempi, kuin ensiksi kuolleen puolison, on leski periaatteessa velvollinen maksamaan tasinkoa perillisille. Tällaisissa tilanteissa lesken asemaa on kuitenkin suojattu avioliittolaissa. Lain mukaan leski ei ole velvollinen maksamaan tasinkoa, vaan voi halutessaan kieltäytyä siitä lain nojalla. Tätä mahdollisuutta tasingonmaksusta kieltäytymiseen kutsutaan *tasinkoprivilegiksi*. Leski voi kuitenkin halutessaan suorittaa tasinkoa perillisille, vaikka näillä ei ole tasinkovaadetta leskeä kohtaan. (Aarnio & Kangas 2009, 975.)

10.9.1.4 Osituksen moittiminen

Mikäli toinen osapuoli on tyytymätön suoritettuun ositukseen, voi hän moittia sitä. Osituksen moittiminen tapahtuu samassa järjestyksessä kuin perinnönjaon moittiminen.

10.10 Perinnönjaon voimaantulo ja moittiminen

Jos perinnönjako on suoritettu sopimusjakona, sen katsotaan astuvan voimaan, kun kaikki pesän osakkaat ovat allekirjoittaneet jakokirjan. Allekirjoittamalla jakokirjan osakkaat hyväksyvät jaon ja luopuvat oikeudestaan moittia sitä. Osakkaiden allekirjoitusten lisäksi jakokirjasta tulee löytyä kahden esteettömän todistajan allekirjoitukset. (Norri 2005, 392.)

Toimitusjakona suoritettuna jakokirjan allekirjoittaa jaon suorittanut pesänjakaja. Myös pesän osakkaat voivat hyväksyä jaon allekirjoittamalla jakokirjan. Allekirjoittamalla osakas hyväksyy perinnönjaon ja luopuu moiteoikeudestaan, aivan

kuten sopimusjaossakin. Näin perinnönjako on lainvoimainen. (Aarnio & Kangas 2002, 264.)

Mikäli joku osakkaista on tyytymätön jakokirjasta ilmikäyvään jakoon, on hänellä oikeus hakea siihen oikaisua tai kumoamista. Moite tulee toimittaa tuomioistuimeen kuuden kuukauden kuluessa. Mikäli kuusi kuukautta kuluu, eikä moitetta nosteta, tulee jaosta lainmukainen. (Norri 2005, 392.)

10.11 Ennakkoperintö ja sen vaikutus perinnönjakoon

Ennakkoperinnöllä tarkoitetaan sellaisia perinnönjaossa huomioon otettavia lahjoja, jotka perittävä antaa elinaikanaan perittävälle (Linnainamaa 2002, 36). Tällaisia lahjoja voivat olla esimerkiksi omien varojen siirto lapsille tai heidän velkajensa poismaksu.

Perintökaaren mukaan ennakkoperinnöksi katsotaan se, mitä perittävä on eläessään antanut rintaperilliselle, ellei muuta ole määrätty tai olosuhteisiin katsoen voida muuta olettaa. Mikäli lahjansaajana on muu sukulainen kuin rintaperillinen, katsotaan lahjan olevan ennakkoperintöä vain, mikäli niin on erikseen määrätty omaisuutta annettaessa tai mikäli olosuhteet huomioiden on katsottu niin tarkoitetuksi. (PK 6:1.)

Ennakkoperintö otetaan huomioon perinnönjakoa tehtäessä. Perittävän saama ennakkoperintö vähennetään perinnönjakoa tehtäessä hänen perintöosastaan (Norri 2005, 234). Pääsääntönä on, että ennakkoperinnön arvo pitää arvostaa siihen päivämäärään, kun sillä oli vastaanotettaessa. Tästä on myös mahdollista poiketa kohtuullistamissäännön nojalla. Kohtuullistamissääntö voi tulla kysymykseen esimerkiksi tilanteessa, jossa jokaiselle perillisille on annettu samanlaatuista omaisuutta eri aikoina. Tällöin annetut ennakkoperinnöt, esimerkiksi asunnot, voidaan arvostaa samaan arvoon (Aarnio & Kangas 2002, 224). Perinnön antaja voi myös mainita lahjakirjassa tai testamentissaan, minkä arvoisena annettu ennakkoperintö otetaan huomioon (Norri 2005, 236).

Monissa tapauksissa voi jäädä myös epäselväksi ja tulkinnanvaraiseksi, onko perittävän eläessään antama lahja perilliselle tarkoitettu pelkkänä lahjana vai ennak-

koperintönä. Jotta perinnönjaossa välttyttäisiin turhilta riidoilta, kannattaa lahjaa antaessaan määritellä selvästi esimerkiksi lahjakirjaan tai testamenttiin lahjan tarkoitus. (Norri 2005, 235-236.)

Ennakkoperinnön saajalla voi olla myös palautusvelvollisuus saatuun perintöön. Tämä voi tulla kyseeseen, mikäli perillinen on saanut ennakkoperintöä niin paljon, että muille osakkaille ei voida jakaa pesästä näille kuuluvaa lakiosaa. (Norri 2005, 248.)

11 LOPPUPÄÄTELMÄT

Tämän työn tarkoituksena oli käydä päällisin puolin läpi kaikki ne seikat, jotka ovat tärkeässä asemassa kuolinpesästä ja sen asioinnista puhuttaessa. Aiheeseen perehtyminen vain vahvisti omaa ajatustani siitä, miten paljon erilaisia velvollisuuksia ja oikeuksia kuolinpesän asiointiin liittyy. Nämä laissa säädetyt oikeudet ja velvollisuudet ovat tärkeässä asemassa ja olisikin tärkeää, että jokainen pesän osakas olisi niistä selvillä oman etunsa takia.

On esimerkiksi tärkeää, että perunkirjoitus järjestetään tietyn määräajan kuluessa ja kutsutaan koolle asianmukaisesti. Se täytyy olla myös suoritettuna, ennen kuin perinnönjako voidaan toimittaa kokonaisuudessaan loppuun. Myös haltuunotto-velvollisuuden täyttäminen, eli pesän haltuunotto henkilön kuoleman jälkeen on tärkeää. Tällaisten erilaisten velvollisuuksien rikkominen ja vastoin lakia toimiminen hoidettaessa kuolinpesän asioita, voi johtaa jopa osakkaan henkilökohtaiseen korvausvelvollisuuksiin, esimerkiksi henkilökohtaiseen velkavastuuseen.

Kuolinpesä on laaja kokonaisuus erilaisia asioita, eikä ole ihme, että usein siihen liittyvät erimielisyydet pilaavat hyviä sukulaisuussuhteita. On esimerkiksi yleistä, että kiistellään siitä, kenellä on oikeus perintöön ja minkä suuruisena. Mikäli vainaja haluaa taata omaisuutta tietyille henkilöille, kannattaa hänen jo hyvissä ajoin eläessään laatia testamentti. Testamentti ilmoittaa vainajan viimeisen tahdon ja sen tekeminen voi ehkäistä monia erimielisyyksiä osakkaiden välillä.

Koska kuolinpesän asioiden hoitaminen on haastavaa, on mielestäni hyvä, että pyytää apua asiantuntijalta, mikäli siltä tuntuu. Kuolinpesän asioiden hoitamiseen on tarjolla osaavia ammattilaisia jokaisella paikkakunnalla. Esimerkiksi ulkopuolisen pesänselvittäjän hankkiminen takaa sen, että kaikki siihen liitetyt toimet ja velvollisuudet tulevat varmasti hoidettua oikein ja määräajassa. Pesää hoitavat ulkopuoliset ammattilaiset voivat vähentää lisäksi erimielisyyksien syntymistä.

Työn teko selvensi itselleni todella paljon kokonaisuutta, joka liittyy kuolinpesään ja sen hoitamiseen. Opittu tieto auttaa varmasti itseäni tulevaisuudessa sekä työnteossani, mutta lisäksi myös, kun kuolinpesän osakkuus osuu omalle kohdalleni.

Mielestäni työn suunniteltu tarkoitus ja sen toteuttaminen ja lopputulos vastaavat juuri sitä, mitä itse oli mielessäni ajatellut ennen työn aloittamista. Kuolinpesä on laaja kokonaisuus ja siksi halusin käydä läpi asiat ainoastaan päällisin puolin, eikä tarkoituksena ollut syventyä liikaa yhteen asiaan. Mielestäni onnistuin tässä hyvin.

Uskon ja toivon, että oppaasta on apua monelle tietämättömälle kuolinpesän osakkaalle ja että oppaan avulla lukijan on helppo ymmärtää omat oikeutensa ja velvollisuutensa ja toimia sen mukaan.

13 LÄHTEET

Kirjat

Koponen, J. 2005. 7. Kuolinpesän osakkaan opas. 7. uudistettu painos. Helsinki. Verotieto Oy.

Norri, M. 2005. Perintö ja testamentti, käytännön käsikirja. 4. uudistettu painos. Helsinki. Talentum.

Linnainmaa, L. 2002. Lakiopas omaiselle. Helsinki. WSOY Lakitieto.

Aarnio, A., Kangas, U. 2008. Suomen jäämistöoikeus II. Testamenttioikeus. 4., uudistettu laitos. Helsinki. Talentum.

Aarnio, A., Kangas, U. 2009. Suomen jäämistöoikeus I. Perintöoikeus. 5., uudistettu laitos. Helsinki. Talentum.

Aarnio, A., Kangas, U., Puronen, P., Rabinä, T. 2011. Perunkirjoitus ja perinnön veroseuraamukset. Helsinki. Talentum.

Kontturi, H. 2011. Saisiko olla yksi testamentti? Turvaa läheisesi tulevaisuus, vältä perinnönjakoriitoja, vaikuta perintöveroihin. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Aarnio, A., Kangas U. 2002. Perhevarallisuus-oikeus. Helsinki. Lakimiesliiton Kustannus. Talentum.

Lakikokoelma 2002. Perhe ja perintö. Helsinki. Edita.

Aarnio, A., Kangas, U., Puronen, P. 1996. Perunkirjoitusopas. 4., uudistettu painos. Helsinki. Lakimiesliiton kustannus.

Lait

L 5.2.1965/40. Perintökaari. Finlex.

[http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search\[type\]=pika&search\[pika\]=perint%C3%B6kaari#L21](http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1965/19650040?search[type]=pika&search[pika]=perint%C3%B6kaari#L21)

L 20.2.2004/120. Konkurssilaki. Finlex. Viitattu 20.2.2014.

[http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120?search\[type\]=pika&search\[pika\]=konkurssilaki](http://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2004/20040120?search[type]=pika&search[pika]=konkurssilaki)

L 12.7.1940/378. Perintö- ja lahjaverolaki. Finlex.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1940/19400378>

L 13.6.1929/234. Avioliittolaki. Finlex. Viitattu 13.1.2014.

<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1929/19290234#L6>

Oikeustapaukset

Korkeimman oikeuden päätös. KKO 1987:131. Viitattu + NETTISIVU

Korkeimman oikeuden päätös. KKO 1992:94

Korkeimman oikeuden päätös. KKO 1997:123

Korkeimman oikeuden päätös. KKO 1993:126

Korkeimman oikeuden päätös. KKO 1985:II:113

Elektroniset julkaisut

Suomen lakiopas. 2014. Perukirjamalli ensiksi kuolleen puolison jälkeen. Luettu 3.2.2014. <http://www.lakiopas.com/asiakirjamallit/perukirja/>.

Suomen lakiopas. Perinnönjako. Osittainen perinnönjako. Viitattu 20.12.2013. <http://www.lakiopas.com/lakitietoa/perinnonjako/>

Finanssialan keskusliitto. 2009. Pankkiseläsuusohje 2009. Viitattu 14.2.2014. <http://www.fkl.fi/materiaalipankki/ohjeet/Dokumentit/pankkiseläsuusohjeet.pdf>

Nordea. Ohjeita kuolinpesän asioita hoitavalle. Viitattu 13.2.2014. http://www.nordea.fi/sitemod/upload/root/nordeafiles/personal/customer_programs/advantage_customer/fin_HSI390_Kuolinpesa_FI.pdf

Osuuspankki. 2011. Kuolinpesän osakkaille. Viitattu 13.2.2014. <https://www.op.fi/media/liitteet?cid=151610015&srcpl=3>

Verohallinto 2013a. Omaisen kuolema > Kuolinpesän verotus. Viitattu 30.1.2014. http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Omaisien_kuolema/Kuolinpesan_verotus%2826849%29

Verohallinto 2011. Perintö > Perunkirjoitus ja perukirja. Viitattu 30.1.2014.
[http://www.vero.fi/fi-](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto/Perunkirjoitus_ja_perukirja%2812851%29)

[FI/Henkiloasiakkaat/Perinto/Perunkirjoitus_ja_perukirja%2812851%29](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto/Perunkirjoitus_ja_perukirja%2812851%29)

Verohallinto 2014. Perintö. Viitattu 30.1.2014. [http://www.vero.fi/fi-](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto)
[FI/Henkiloasiakkaat/Perinto](http://www.vero.fi/fi-FI/Henkiloasiakkaat/Perinto)

Verohallinto 2010. Perintö- ja lahjaverotus – usein kysyttyä. Viitattu 31.1.2014.
[http://www.vero.fi/fi-](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perinto_ja_lahjaverotus__usein_kysyttya%2815124%29)
[FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perinto_ja_lahjaverotus__usein_kysyttya%2815124%29](http://www.vero.fi/fi-FI/Syventavat_veroohjeet/Perinto_ja_lahjaverotus/Perinto_ja_lahjaverotus__usein_kysyttya%2815124%29)

PERUKIRJA

LAADITTU Vaasassa 4.12.2013, osoitteessa Kauppapuistik-
ko 22, 65100 Vaasa

PERINNÖNJÄTTÄJÄ **Elli Aliina Esimerkki** (000000-0000)
kuolinpäivä: 7.10.2013
kotikunta: Laihia
viim. osoite: Kauppatie 6, 66400 Laihia

PESÄN OSAKKAAT

1. Leski, **Erkki Jaakko Esimerkki** (000000-0000)
Kauppatie 6, 66400 Laihia
2. Poika, **Mikko Matias Esimerkki** (000000-0000)
Hovioikeudenpuistikko 4 C 6, 65100 Vaasa
3. Tytär, **Sanna-Maija Esimerkki** (000000-0000)
Hietalahdenkatu 8 A 2, 65100 Vaasa

PESÄN ILMOITTAJA Erkki Esimerkki

LÄSNÄ TOIMITUKSESSA

Toimituksessa olivat läsnä uskotut miehet sekä kaikki osakkaat.

ASIAKIRJAT

Perukirjan perusteiksi esitettiin:

- sukuselvitykset ja virkatodistukset vainajasta ja pesän osakkaista
- pankkien saldoilmoitukset talletuksista
- kulutositteet hautajaisista jne.
- selvitys arvopapereista
- selvitys kiinteistöstä; pöytäkirjanote lainhuudatuksesta jonka mukaan Erkki Jaakko Esimerkki on saanut lainhuudon Peltotila- nimiseen kiinteistöön R:No 1:23 Jurvan kunnan Sarvijoen kylästä perittyään kiinteistön vanhemmiltaan.

Selvitykset otettiin tarpeellisilta osin liitteiksi tähän perukirjaan.

AVIO-OIKEUS	Puolisoilla oli avio-oikeus kaikkeen toistensa omaisuuteen. Avioliito on solmittu 6.8.1969.
TESTAMENTTI	Perittävä ei ollut tehnyt testamenttia.
ENNAKKOPERINNÖT	Perinnönjättäjä ei ole antanut ennakoperintää, lahjaa tai muuta etuutta, joka olisi otettava huomioon perintöveroa määrättäessä.
VAKUUTUSKORVAUS	Perittävän kuoleman johdosta ei ole suoritettu PerVL 7a §:ssä mainittuja vakuutuskorvauksia tai taloudellista tukea.
TIEDONANNOT	Perintöverotusta koskevia lisätietoja antaa ja tiedoksiantoja vastaanottaa pesänhoitajana ja ilmoittajana toimiva Erkki Esimerkki (osoite yllä). Tämän jälkeen pesän ilmoittaja ilmoitti tarkoin pesän varat ja velat, jotka merkittiin perukirjaan, varat luetteloiitiin ja arvioitiin uskottujen miesten toimesta seuraavasti:

VAINAJAN VARAT

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Laihian Nordea, tilit:	
000000-000000	10 600,00 €
000000-000001	13 200,00 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

As Oy Pihlajatie osakkeet nrot 1-860, jotka oikeuttavat hallit- semaan 3h + k käsittävää 60 m ² :n huoneistoa osoitteessa Pihlajatie 6 A 1, 66400 Laihia, josta vainjan osuus on 1/2	65 000,00 €
630 kpl Nordean osakkeita	6 320,00 €

3. Kulkuneuvot:

Matkailuauto Fiat Ducato,vm.05 (DEF-456)	
28 600,00€	

Henkilöauto Toyota Avensis vm.06 (ABC-123) 11 000,00 €

4. Koti-irtaimisto:

Asuntoirtaimisto 3 h+k käsittävässä asunnossa,
ei arvoesineitä. Vainajan osuus ½ arvosta 1500,00 €

5. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa 0,00

VAINAJAN VELAT JA PESÄN POISTOT

- Kuolinpäivänä maksamatta ollut sairaalalasku/
hoitokustannukset 375,00 €
- Vainajan velat Nordeaan 1500,00 €
- Hautajaiskulut yhteensä tositteiden mukaan 3950,00 €
- Hautakiven hankkimiseen varataan 1 000,00 €
- Perunkirjoituskuluihin varataan 650,00 €

VAINAJAN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Pesän **varat** yhteensä 136 220,00 €
 Pesän **velat ja poistot** yhteensä 7 475,00 €
 Pesän **säästö** **128 745,00 €**

LESKEN VARAT

1. Pankkitalletukset korkoineen per kuolinpäivä:

Laihia Nordea, tilit:
 000000-000002 16 000,00 €
 000000-000003 11 200,00 €

2. Arvopaperit ja osuudet:

As Oy Pihlajatie osakkeet

nrot 1-860, jotka oikeuttavat hallit-
semaan 3h + k käsittävää 60 m²:n
huoneistoa osoitteessa Pihlajatie 6
A 1, 66400 Laihia, josta
vainjan osuus on $\frac{1}{2}$
65 000,00 €

366 kpl Wärtsilän osakkeita	15 370,00€
546 kpl Kemiran osakkeita	5780,00 €

3. Kiinteistöt:

Peltotila –niminen kiinteistö RN:o 1:23 Jurvan kunnan Sarvijoen kylässä pinta- alaltaan 1 ha	25 000,00 €
--	-------------

4. Koti-irtaimisto:

Asuntoirtaimisto 3 h+k käsittävässä asunnos- sa, ei arvoesineitä. Lesken osuus $\frac{1}{2}$ arvosta	1 500,00 €
--	------------

5. Henkilökohtaiset esineet:

Ei taloudellista arvoa	0,00
------------------------	------

LESKEN VELAT Leskellä ei ollut velkoja.

LESKEN OMAISUUDEN SÄÄSTÖ

Lesken varat yhteensä	139 850,00 €
Lesken velat yhteensä	0,00 €
Lesken säästö	139 850,00 €

LESKEN ILMOITUKSET

Leski ilmoittaa, että hän pitää jakamattomana hal-
linnassaan puolisoiden yhteisenä kotina käytetyn
asunnon osoitteessa Kauppatie 6, 66400 Laihia.

VAKUUTUS

Pesän ilmoittajana vakuutan valaehtoisesti, että
perunkirjoitusta varten antamani tiedot ovat oikeat

ja etten tahallisesti ole jättänyt mitään ilmoittamatta.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Erkki Esimerkki

USKOTUT MIEHET

Todistamme täten, että olemme kaiken perukirjaan oikein merkinneet ja pesän varat parhaan ymmärryksemme mukaan arvioineet.

Paikka ja aika edellä mainitut.

Lauri Lakimies
Varatuomari, Vaasa

Seija Sihteerikkö
Asianajaja, Vaasa

MUUT LÄSNÄOLLEET

Mikko Esimerkki

Sanna-Maija Esimerkki